

**RĂSPUNSURI LA OBSERVAȚIILE PUBLICULUI DIN PERIOADA DE CONSULTARE A DOCUMENTAȚIEI ȘI DIN TIMPUL DEZBATERII  
PUBLICHE ORGANIZATE ÎN DATA DE 15.10.2019**

Răspuns către Asociația Bankwatch România & Fundația Greenpeace Cee România

*Tabel 1 Răspuns la Neconformități & erori & omisiuni pentru Raportul de mediu*

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
1.	Expunerea conținutului și a obiectivelor principale ale planului sau programului, precum și a relației cu alte planuri și programe relevante.	<p>La relația cu alte planuri și programe relevante nu au fost identificate și analizate toate planurile și strategiile relevante, precum:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Planul energetic al Uniunii Europene "Plan de acțiune pentru eficiența energetică 2007-2020";</li> <li>• Energy - Roadmap 2050;</li> <li>• Planul Național de Acțiune în Domeniul Eficienței Energetice IV, 2017;</li> <li>• Planul Național de Acțiune în Domeniul Energiei din Surse Regenerabile, 2010 - 2020;</li> <li>• Strategia Națională de Dezvoltare a Domeniului Nuclear în România (Planul de Acțiune/Planul Nuclear Național), Aprobata prin HG nr. 1259/2002;</li> <li>• Strategia de dezvoltare a Hidroelectrica SA, 2008 - 2025;</li> <li>• Strategia Natională de Management al Riscului la Inundatii (SNMRI), 2009-2035;</li> </ul>	<p>În cadrul Raportului de mediu au fost analizate cele mai relevante planuri și programe care au legătură cu SER 2019-2030, 2050. Au fost preluate, parțial, în cadrul Raportului de mediu o parte din planurile și strategiile relevante transmise de către Dvs.</p> <p>Pg 34</p>

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Strategia și Planul pentru Transport Durabil (2007 -2013, 2020 și 2030) (STD și PTD), 2007 - 2013, 2020, 2030.</li> </ul>	
2.	Aspectele relevante ale stării actuale a mediului și ale evoluției sale probabile în situația neimplementării sau programului propus.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Nu există o identificare a aspectelor relevante de mediu și a componentelor ce trebuie analizate în cazul fiecărui aspect. Ca urmare, analiza este una incompletă. Pentru exemplificare, în cazul „schimbărilor climatice” este realizată o discuție exclusiv despre gazele cu efect de seră. În fapt, activitățile din sectorul energetic sunt influențate și pot influența numeroase variabile climatice precum: disponibilitatea resurselor de apă, creșterea temperaturilor maxime, eroziune costieră, incendii etc. Disponibilitatea resurselor de apă este o temă foarte importantă mai ales în contextul impactului activităților hidrocentralelor (inclusiv MHC).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Aspectele relevante ale stării mediului au fost analizate în cadrul RM, la Cap. IV.1 Starea actuală a mediului. Au fost analizate aspecte ale mediului precum apă, aer, sol, biodiversitate etc., din punct de vedere al stării lor la momentul actual, în corelare cu SER 2019-2030, 2050. S-au adus completări documentului cu adăugarea informațiilor privind schimbările climatice influențate de disponibilitatea resurselor de apă.</li> </ul> <p>Aspecte precum creșterea temperaturilor maxime se pot trata în cadrul unor studii detaliate și aplicate proiectelor prevăzute în strategie, care implică emisii GES. Eroziunea costieră și incendiile nu pot fi elemente ale schimbărilor climatice luate în considerare ținând cont de structura și informațiile din SER 2019-2030, 2050. Se pot face aprecieri generale privind disponibilitatea resurselor de apă, care depind în cea mai mare parte de cantitatea de precipitații, care influențează la rândul lor regimul de curgere al cursurilor de apă, astfel putând afecta sectorul hidroenergetic. Se</p>

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<ul style="list-style-type: none"> <li>Nu există o abordare unitară și coerentă a acestui capitol și ca atare el nu poate servi scopului pentru care este solicitat în structura RM: acela de a identifica nivelul actual al formelor de impact și tendințele previzibile ale acestora. Pentru cele mai multe secțiuni ale acestui capitol la unele dintre aspectele relevante ale stării actuale a mediului (ex. biodiversitate - pag. 71) sunt prezentate și aspecte privind impactul generat de investițiile propuse prin SER 2019-2030, 2050 (conform cerințelor HG 1076, evaluarea impactului / efectelor trebuie realizată în cadrul capitolului VIII). În alte secțiuni (ex: AER), sunt prezentate elemente descriptive ale SER precum mixul energetic pentru 2020 - 2050 (elemente ce ar trebui prezentate în capitolul anterior).</li> </ul>	<p>propune ca investițiile ce se vor realiza în domeniul hidroenergiei să țină cont de disponibilitatea resurselor de apă, în urma unor studii de specialitate.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Au fost prezentate informații privind starea actuală a mediului în corelare cu structura și conținutul SER 2019-2030, 2050. S-a identificat, pe scurt, nivelul actual al formelor de impact manifestate.</li> </ul> <p>Pentru fiecare aspect de mediu s-a prezentat starea actuală în concordanță cu informațiile cuprinse în cadrul SER 2019-2030, 2050. Pentru aspectul de mediu AER s-au prezentat informații cu privire la calitatea aerului din sectorul energetic, făcându-se referire în special la emisiile GES. Au fost prezentate informații din cadrul SER 2019-2030, 2050, făcându-se referire strict la contribuția surselor de energie (ne) regenerabile. S-au prezentat informații cu privire la valorile limită de emisie în funcție de tipul de combustibil, și de asemenea plafoanele de emisii pentru instalațiile de ardere.</p> <p>Referirea la aspectul de mediu biodiversitate s-a făcut strict în baza informațiilor din SER 2019-</p>

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Analizele realizate în acest capitol nu sunt fundamentate pe baza datelor și informațiilor relevante. Autorii nu au depus efortul de identificare a datelor și informațiilor minime necesare analizării stării actuale a mediului (ex: date privind evoluția calității aerului în zonele în care există facilități din sectorul energetic, evoluția stării corpurilor de apă în zonele în care există facilități din sectorul energetic, dinamica presiunilor și amenințărilor asupra ariilor naturale protejate precum și asupra stării de conservare a habitatelor și speciilor etc).</li> <li>• Pentru cel puțin două aspecte de mediu (Biodiversitate și Peisaj) nu este prezentat în acest capitol niciun element concret privind</li> </ul>	<p>2030, 2050, raportat la nivelul actual al conservării biodiversității.</p> <p>Starea actuală a mediului s-a făcut în raport cu conținutul SER 2019-2030, 2050, incluzând efectele pe care le pot avea proiectele în raport cu factorii de mediu.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Informațiile care au stat la baza analizelor prezentate sunt specificate ca notă de subsol sau ca sursă a figurilor/tabelor din textul RM. Analiza aspectelor de mediu AER și APĂ, la care se face referire în cadrul secțiunii "Neconformități &amp; erori &amp; omisiuni" sunt cuprinse în cadrul subcapitolelor respective, astfel: pentru aspectul de mediu AER în cadrul figurilor nr. 2, 3, 5 iar pentru aspectul de mediu APĂ în cadrul figurilor nr. 14 și 15. Pentru aspectul de mediu BIODIVERSITATE sunt prezentate posibilele forme de impact pe care le pot avea categoriile de investiții/proiectele asupra rețelei de arii naturale protejate.</li> <li>• Pentru aspectul de mediu Biodiversitate sunt prezentate categoriile de investiții/proiecte și potențialul lor impact asupra mediului (a se vedea paginile 73-75 din RM). Pentru aspectul de</li> </ul>

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<p>descrierea stării actuale a mediului și cuantificarea impactului sectorului energetic.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Capitolul nu include analize privind evoluția stării componentelor de mediu (aspectelor de mediu), aspect extrem de critic în evaluarea ulterioară a „Alternativei 0” (ex: tendințele stării componente de mediu sunt de îmbunătățire sau de deteriorare?).</li> </ul>	<p>mediu PEISAJ sunt enumerate subsectoare din domeniul energetic care ar contribui la alterarea peisajului (ex.: sunt specificate lucrările hidrotehnice ample în vederea acumulărilor de apă - impact vizual ) - ase vedea pagina 76 din RM.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Capitolul IV.1 Starea actuală a mediului a cuprins prezentarea pentru fiecare aspect de mediu cuprins în cadrul capitolului menționat mai sus, informații despre starea actuală precum și corelarea acestuia cu informațiile prezentate în SER 2019-2030, 2050. Spre exemplu informațiile prezentate pentru aspectul de mediu AER pot conduce către o tendință de îmbunătățire a calității aerului din sectorul energetic.</li> </ul> <p>Prin „Alternativa 0”, care presupune că nu se vor aduce îmbunătățiri sectorului energetic, aspectele de mediu identificate vor avea un trend descendent în ceea ce privește calitatea acestora, fiind în imposibilitatea de a-și atinge țintele de mediu propuse (a se vedea țintele propuse prin SER 2019-2030, 2050). Prin implementarea proiectelor prevăzute în SER 2019-2030, 2050 se vor aduce îmbunătățiri ale</p>

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Lipsește o analiză pentru aspectul de mediu „valori materiale”, iar în cadrul aspectului de mediu “populația și sănătatea umană” nu sunt prezentate informații cu privire la un factor destul de important, și anume poluarea fonică - zgomotul;</li>   <li>• Evoluția posibilă a stării mediului în situația neimplementării SER este tratată în mod inadecvat. În primul rând, analiza nu face diferențiere între prevederile SER și obligațiile legislației în vigoare, plecând de la ipoteza că</li> </ul>	<p>factorilor de mediu ( a se vedea propunerea parametrilor supracritici și ultrasupracritici în cazul termocentralelor de la Rovinari și Turceni).</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Analiza aspectului de mediu "valori materiale" considerăm că nu este cazul a se prezenta în cadrul studiilor pentru SER 2019-2030, 2050. Această informație vizează cuantificarea monetară a bunurilor din cadrul unei societăți. SER 2019-2030, 2050 se referă la categorii de investiții/proiecte din punct de vedere tehnic, astfel neputându-se cuantifica acest aspect de mediu.</li> </ul> <p>Informațiile privind aspectul de mediu „populația și sănătatea umană” au fost analizate în baza studiilor și rapoartelor efectuate pentru acest segment. Pentru a avea concluzii exacte asupra efectelor produse de zgomot asupra populației și sănătății umane trebuie întocmite studii pentru fiecare proiect în parte. Spre exemplu <b>pe site-ul APM Gorj nu au fost găsite hărți de zgomot pentru a putea estima potențialul impact generat asupra populației și sănătății umane de zgomotul celor două obiective menționate în SER 2019-2030, 2050, respectiv</b></p>

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<p>dacă SER nu se implementează nu se va întâmpla nimic nou (sau nimic bun) în sectorul energetic. Se formulează ipoteze și aprecieri subiective ce nu sunt sprijinite de cuantificări. Această secțiune nu este în măsură să indice care sunt aspectele de mediu și care sunt efectele semnificative ce pot să apară ca urmare a neimplementării SER.</p>	<p>Grup energetic nou de 400 MW parametri ultrasupracritici la Turceni și Grup energetic nou de 600 MW la Rovinari.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• A fost efectuată o analiză a aspectelor actuale care a vizat producerea de energie din diferite subsectoare energetice, și au fost prezentate ipotezele în care nu se vor implementa categoriile de investiții/proiecte.</li> </ul> <p>Considerăm că în cadrul Cap. IV.1 Starea actuală a mediului au fost prezentate aspecte de mediu relevante pentru implementarea SER 2019-2030, 2050. De asemenea au fost prezentate în cadrul Tabelului 7 Evoluția posibilă a stării mediului în situația neimplementării SER pentru fiecare aspect de mediu relevant.</p>
3.	<p>Caracteristicile de mediu ale zonei posibil a fi afectată semnificativ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Logica acestui capitol este aceea de a sumariza zonele și aspectele de mediu ce pot fi afectate semnificativ, având în vedere caracterizarea stării actuale a mediului (pe baza informațiilor prezentate în cap. Aspectele relevante ale stării actuale a mediului). Din păcate, capitolul referitor la starea mediului nu oferă suportul necesar pentru a putea identifica aceste zone și a aprecia gradul</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• În cadrul acestui capitol au fost prezentate caracteristicile de mediu ale zonelor posibil a fi afectate semnificativ de cele 3 categorii de investiții propuse, care la rândul lor cuprind o serie de proiecte, în diferite stadii de implementare. Informațiile aferente acestui capitol au fost prezentate sumar, fiind detaliate în cadrul cap. XI Măsuri pentru evitare/reducerea</li> </ul>

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<p>de sensibilitate față de intervențiile propuse în SER.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Conținutul acestui capitol al Raportului de mediu este prezentat foarte general, fără a fi identificate zonele ce ar putea fi afectate semnificativ.</li> </ul>	<p>potențialelor efecte ale implementării SER 2019-2030, 2050.</p> <p>Aprecierea referitoare la conținutul acestui capitol ca fiind "foarte generală" este pur subiectivă, general nesuportând grad de comparație.</p>
4.	<p>Orice problemă de mediu existentă, care este relevantă pentru plan sau program, inclusiv, în particular, cele legate de orice zonă care prezintă o importanță specială pentru mediu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Logica acestui capitol este aceea de a sumariza problemele de mediu existente, având în vedere caracterizarea stării actuale a mediului (pe baza informațiilor prezentate în cap. Aspectele relevante ale stării actuale a mediului). Din păcate, capitolul referitor la starea mediului este incomplet și nu permite identificarea tuturor problemelor de mediu existente asociate sectorului energetic.</li> <li>• Nu există o corelare foarte clară între informațiile prezentate în cadrul acestui capitol cu cele prezentate în capitolul Aspectele relevante ale stării actuale a mediului. Chiar dacă unele dintre probleme sunt corect identificate, acestea nu au fost analizate în capitolul referitor la starea mediului. De asemenea, elementele prezentate în Tabelul nr. 9 din RM reprezintă doar o mică parte a problemelor de mediu existente în</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• În cadrul acestui capitol au fost prezentate probleme de mediu existente relevante pentru SER 2019-2030, 2050 pentru fiecare aspect de mediu relevant, în concordanță cu informațiile prezentate în SER 2019-2030, 2050.</li> </ul> <p>Pentru aspectele relevante de mediu „Peisaj” și „Aspecte culturale” referirile au fost prezentate pentru obiectivele noi, pentru a se lua în considerare la proiectarea și implementarea respectivelor proiecte. Pentru cele deja existente, aspectele de mediu relevante sunt aceleași.</p> <p>Pentru analiza aspectului de mediu "valori materiale" considerăm că nu este cazul a se detalia în cadrul studiilor pentru SER 2019-2030, 2050. Această informație vizează cuantificarea monetară a bunurilor din cadrul unei societăți. SER se referă la categorii de investiții/proiecte, astfel neputându-se cuantifica acest aspect de mediu.</p>



Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<p>sectorul energetic și nu neapărat cele mai importante.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Există de asemenea și unele confuzii în cadrul acestui capitol, pentru aspectele relevante de mediu „Peisaj” și „Aspecte culturale” făcându-se referire la probleme asociate obiectivelor noi și nu la problemele existente.</li> <li>• Lipsește aspectul de mediu „valori materiale” și problemele existente asociate acestuia, deși este cunoscut faptul că există terenuri și bunuri imobiliare afectate de activitățile din sectorul energetic (a se vedea exemplele aferente siturilor contaminate).</li> </ul>	
5.	<p>Obiectivele de protecție a mediului, stabilite la nivel național, comunitar sau internațional, care sunt relevante pentru plan sau program și modul în care s-a ținut cont de aceste obiective și de orice alte considerații de mediu în timpul pregătirii planului sau programului.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Conform cerințelor HG nr. 1076/2004, obiectivele de protecție a mediului selectate trebuie să fie obiective stabilite la nivel național, comunitar sau internațional. În cadrul Raportului de mediu nu este prezentat modul în care au fost alese obiectivele de mediu și care sunt documentele strategice sau de programare naționale sau comunitare pe baza cărora au fost alese obiectivele.</li> <li>• Nu este specificat modul în care s-a ținut cont de aceste obiective și de orice alte considerații de mediu în timpul pregătirii SER 2019-2030, 2050 (legătura dintre obiectivele de mediu</li> </ul>	<p>Scopul capitolului VII. Obiective de protecție a mediului stabilite la nivel național, comunitar sau internațional care sunt relevante pentru SER 2019-2030, 2050 este de a prezenta obiectivele de mediu propuse pentru fiecare aspect de mediu relevant.</p> <p>Nu este specificat în legislația actuală a se prezenta și modul în care au fost alese. Obiectivele de mediu propuse au fost stabilite în baza informațiilor prezentate în cap. IV.1 Starea actuală a mediului.</p> <p>Pentru analiza aspectului de mediu "valori materiale" considerăm că nu este cazul a se</p>

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<p>relevante pentru evaluarea SEA și obiectivele SER 2019-2030, 2050).</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Multe din obiectivele de mediu propuse sunt incorect sau inadecvat formulate. Spre exemplu, OM.3 „Menținerea stării ecologice a apelor curgătoare” ar trebui reformulat ca „Atingerea stării bune a corpurilor de apă” pentru a putea fi în acord cu Directiva Cadru Apa. De asemenea OM.5 „Menținerea stării ecologice ale solului” nu se identifică cu nici un obiectiv de mediu formulat la nivel național sau comunitar. Totodată OM.8 „Menținerea rețelei naționale de arii naturale protejate”, în contextul în care există suficientă legislație națională care să asigure menținerea acestei rețele, este irelevant pentru sectorul energetic și nu reflectă modul în care activitățile din acest sector pot fi îmbunătățite astfel încât să contribuie la îmbunătățirea stării de conservare a speciilor și habitatelor.</li> <li>• Lipsește aspectul de mediu „valori materiale” și un obiectiv de mediu asociat acestuia.</li> </ul>	<p>detalia în cadrul studiilor pentru SER 2019-2030, 2050. Această informație vizează cuantificarea monetară a bunurilor din cadrul unei societăți. SER se referă la categorii de investiții/proiecte, astfel neputându-se cuantifica acest aspect de mediu.</p>
6.	Potențialele efecte semnificative asupra mediului, inclusiv asupra aspectelor ca:	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Evaluarea prezentată în cadrul acestui capitol nu respectă metodologia asumată, prezentată în secțiunea VIII.1 a RM.</li> </ul>	<p>În cadrul acestui capitol s-au prezentat obiectivele de mediu menționate și în cap. VII. <i>Obiective de protecție a mediului stabilite la nivel național, comunitar sau internațional care</i></p>

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
	<p>biodiversitatea, populația, sănătatea umană, fauna, flora, solul, apa, aerul, factorii climatici, valorile materiale, patrimoniul cultural, inclusiv cel arhitectonic și arheologic, peisajul și asupra relațiilor dintre acești factori.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Este prezentată o matrice de evaluare a compatibilităților dintre obiectivele SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050 și obiectivele relevante de mediu, însă aici ar fi trebuit evaluate, de asemenea, efectele potențiale (nu doar compatibilitățile) asupra obiectivelor relevante de mediu generate de punerea în aplicare a acțiunilor prioritare propuse în cadrul SER 2019-2030, 2050, pe baza matricei prezentată în metodologia de evaluare.</li> <li>• În cadrul acestui capitol se identifică efecte negative semnificative asociate mai multor proiecte incluse în SER. Pentru nici una din aceste situații nu sunt prezentate argumente calitative sau cantitative care să justifice încadrarea unora dintre proiecte ca având efecte semnificative. Nu este clar dacă aprecierea privind semnificația efectelor este extrasă din studii anterioare realizate la nivelul proiectelor sau reprezintă aprecierea autorilor.</li> <li>• Nu sunt prezentate informații cu privire la efectele secundare, cumulative, sinergice, pe termen scurt, mediu și lung, permanente și temporare, pozitive și negative, conform cerințelor HG nr. 1076/2004.</li> </ul>	<p><i>sunt relevante pentru SER 2019-2030, 2050, în corelație cu obiectivele propuse de documentul în sine, și gradul de compatibilitate. S-a refăcut cap. VIII.1.</i></p> <p>Efectele potențiale au fost prezentate în cadrul aceluiași capitol, evaluarea a subsectoarelor SER 2019-2030, 2050.</p> <p>Fiecare evaluarea a subsectoarelor SER 2019-2030, 2050 sunt structurate astfel: situație actuală (informație preluată din SER 2019-2030, 2050, pentru că acesta este documentul strategic la care se face referire); indentificarea externalităților/obligațiilor de mediu (contribuția experților); identificarea ținte pentru perioada 2020, 2030, 2050 (informație preluată din SER 2019-2030, 2050, pentru că acesta este documentul strategic la care se face referire și care are ca scop prezentarea schimbărilor propuse în subsectorul respectiv de energie); identificare proiecte majore și potențialele efecte semnificative (proiectele majore sunt prezentate în SER pentru că acesta este documentul strategic la care se face referire, potențialele efecte semnificative sunt</p>

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<ul style="list-style-type: none"> <li>În cadrul secțiunii „Evaluarea subsectoarelor SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050”, sunt prezentate informații extrase preponderent din textul SER, cu foarte puține contribuții originale din partea autorilor. Lipsa unei analize critice în acest capitol a permis strecurarea a numeroase inexactități, precum: i) considerarea sectorului nuclear ca fiind lipsit de obligații de mediu; ii) considerarea tehnologiei CANDU o soluție inovatoare/durabilă, deși este generatoare de deșeuri nucleare; iii) considerarea transportului energiei electrice ca fiind lipsit de obligații de mediu, deși liniile electrice aeriene reprezintă un factor important de mortalitate pentru speciile de păsări, din cauza electrocutării și coliziunii, etc.</li> </ul>	<p>contribuția experților); identificarea de soluții inovatoare/durabile (prezentarea soluțiilor din documentul strategic la care se face referire). Referitor la următoarele puncte: i) considerarea sectorului nuclear ca fiind lipsit de obligații de mediu; și iii) considerarea transportului energiei electrice ca fiind lipsit de obligații de mediu, deși liniile electrice aeriene reprezintă un factor important de mortalitate pentru speciile de păsări, din cauza electrocutării și coliziunii, etc.</p> <p>- aceste proiecte nu au fost analizate în detaliu, deoarece aceste proiecte au Acorduri de mediu în care sunt menționate tipurile de impact și modalitatea de minimizare a acestora.</p>
7.	<p>Concluziile Studiului de evaluare adecvată a efectelor potențiale ale implementării SER 2019-2030, 2050 asupra rețelei Natura 2000.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Analiza Studiului de evaluare adecvată este prezentată în secțiunea 2.2 a acestui raport.</li> </ul>	-
8.	<p>Posibilele efecte semnificative asupra mediului, inclusiv</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>În RM se precizează existența a două proiecte: Hidrocentrala Turnu Măgurele Nicopole și LEA 400 kV Reșița - Pancevo, ce vor genera efecte</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Acest aspect a fost detaliat în cadrul Studiului de evaluare adecvată.</li> </ul>

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
	asupra sănătății, în context transfrontieră.	negative semnificative „constând în cea mai mare parte în alterarea, fragmentarea și posibil pierderea elementelor de faună și floră protejate în cadrul ariilor naturale protejate care se regăsesc de-a lungul Dunării, atât în România, cât și în Bulgaria”. Această concluzie trebuie să conducă procedura de evaluare de mediu a SER, cel puțin din punct de vedere al evaluării adecvate, în etapa soluțiilor alternative și eventual etapa măsurilor compensatorii.	Au fost reevaluate efectele negativ semnificative în cadrul Studiului de evaluare adecvată, acestea fiind potențial semnificative. Nemaif fiind vorba de efecte negativ semnificative nu se mai face trimitere către etapa soluțiilor alternative și etapa măsurilor compensatorii.
9.	Măsurile propuse pentru a preveni, reduce și compensa cât de complet posibil orice efect advers asupra mediului al implementării planului sau programului.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Deși în capitolele anterioare ale RM, autorii identifică proiecte cu efecte negative semnificative asupra mediului, măsurile recomandate sunt formulate foarte general, la nivelul aspectelor de mediu.</li> <li>• Măsurile propuse nu sunt în măsură să asigure prevenirea și reducerea efectelor negative semnificative identificate în capitolele anterioare ale RM. Spre exemplificare, măsurile corespunzătoare aspectului de mediu Biodiversitate (MS10 - MS13) nu pot evita sau reduce „alterarea, fragmentarea și pierderea</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Capitolul XI.2 Măsuri propuse pentru a preveni, reduce și compensa orice efect advers asupra mediului începe prin prezentarea măsurilor cu caracter general pentru a surprinde toate tipurile de proiecte din toate subsectoarele de energie prezentate în cadrul SER 2019-2030, 2050. În continuare sunt prezentate măsurile specifice pentru aspectele de mediu.</li> <li>• Măsurile specifice pentru aspectul de mediu "biodiversitate" au fost propuse pentru a preveni alterarea, fragmentarea și pierderea elementelor de faună și floră și au fost prezentate pentru toate proiectele/categoriile de investiții din SER.</li> </ul>

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<p>elementelor de faună și floră” prezentate de autori pentru proiectele Hidrocentrala Turnu Măgurele-Nicopole și LEA 400 kV Reșița - Pancevo.</p> <p>• Măsurile formulate aici necesită o revizuire atentă astfel încât să se adreseze problemelor</p>	<p>Măsura M10 - Restricționarea utilizării de utilaje și vehicule și execuția manuală a lucrărilor în zonele sau în perioadele în care speciile de faună prezintă vulnerabilitate - măsura a fost propusă în vederea stopării alterării habitatelor, prin acționare manuală în vederea realizării lucrărilor, care au o amprentă la sol mai mică decât utilajele, astfel se reduce zgomotul și vibrațiile, poluarea aerului și tasări ale solului etc.</p> <p>Măsura M11 - Crearea de oportunități pentru migrarea faunei - măsura a fost propusă în vederea stopării fragmentării habitatelor și pentru pierderea elementelor de faună; în cazul proiectelor hidroenergetice se vor prevedea în acest sens, scări de pești pentru asigurarea oportunităților de migrării ihtiofaunei.</p> <p>Măsura M12 - Asigurarea de coridoare biologice/pasaje pentru deplasarea faunei - măsura a fost propusă pentru stoparea fragmentării habitatelor și pentru pierderea elementelor de faună; se vor crea aceste facilități în scopul conservării și protejării potențialelor efecte asupra elementelor de faună.</p>

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<p>de mediu și efectelor adverse asociate sectorului energetic. Spre exemplificare, măsuri precum MS20 „Evitarea interferențelor cu diverse infrastructuri prin coordonarea proiectelor din aceeași zonă de amplasament” nu pot fi considerate a avea contribuții semnificative la evitarea și reducerea efectelor negative asupra mediului.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Pentru patru aspecte relevante de mediu considerate în capitolele anterioare ale RM și pentru care au fost identificate și probleme de mediu existente relevante pentru SER, nu au fost propuse măsuri: conservarea resurselor naturale, deșeuri, transport și eficiența energetică.</li> </ul>	<p>Măsura M13 - Efectuarea lucrărilor de construcție în afara sezonului de reproducere a animalelor protejate identificate în zona lucrărilor - măsura a fost propusă în vederea stopării alterării habitatelor propice pentru reproducerea speciilor de faună;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Considerăm că măsurile propuse sunt relevante pentru categoriile de investiții/proiecte promovate în SER 2019-2030, 2050 și pentru gradul de detaliere pe care îl conține aceasta. Măsurile pot fi completate și detaliate la faza de proiect, acolo unde vor fi prezentate și elementele de ordin tehnic. Astfel se vor formula măsuri de evitare și reducere, care să protejeze, să diminueze și să conserve aspecte de mediu potențial afectate.</li> <li>• Măsurile specifice care vizează conservarea resurselor naturale, deșeuri, transport și eficiența energetică sunt înglobate în măsurile specifice pentru aspectele de mediu deja prezentate în cadrul RM.</li> </ul>
10.	Expunerea motivelor care au condus la selectarea variantelor	<ul style="list-style-type: none"> <li>• În acest capitol autorii precizează foarte clar că nu au fost analizate alternative la SER, cu excepția Alternativei 0. În concluzie, echipa</li> </ul>	<p>În cadrul RM a fost prezentată Alternativa implementării SER 2019-2030, 2050, în baza a</p>

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
	<p>alese și o descriere a modului în care s-a efectuat evaluarea, inclusiv orice dificultăți (cum sunt deficiențele tehnice sau lipsa de know-how) întâmpinate în prelucrarea informațiilor cerute.</p>	<p>SEA a analizat doar două opțiuni: a) implementarea unei Strategii care generează numeroase efecte negative semnificative și b) neimplementarea acestei Strategii, fără a expune însă motivele care au condus la selectarea primei opțiuni.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Tot în acest capitol este precizată dificultatea „Lipsa unor prognoze detaliate privind producția de energie electrică pe tipuri de surse și tehnologii, care ar fi permis o analiză mai detaliată a costurilor de mediu asociate implementării strategiei”. Această analiză (chiar și nedetaliată) a costurilor de mediu lipsește însă din RM și ar fi util a fi prezentată.</li> </ul>	<p>mai multe scenarii și prognoze, dar și Alternativa O.</p> <p>În forma actuală a Raportului de mediu, după dezbaterile publice, s-a analizat și o altă alternativă a SER 2019-2030, 2050.</p> <p>Această analiză poate fi realizată doar în baza unor prognoze detaliate privind producția de energie electrică pe tipuri de surse și tehnologii. La momentul actual, RM nu conține informațiile necesare realizării acestei analize.</p>
11.	<p>Descrierea măsurilor avute în vedere pentru monitorizarea efectelor semnificative ale implementării planului sau programului, în concordanță cu art. 27.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Modul de formulare a indicatorilor de monitorizare este unul inconsistent, neasigurând legătura dintre aceștia și concluziile capitolelor anterioare. Pentru exemplificare, în cazul aspectului de mediu Biodiversitate nu este clar cum monitorizarea pierderilor de habitate, alterării de habitate, a numărului de arii naturale intersectate ar putea conduce la evitarea/ reducerea efectelor semnificative identificate pentru proiectele Hidrocentrala Turnu Măgurele-Nicopole și LEA 400 kV Reșița - Pancevo.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Se vor implementa observațiile acolo unde este cazul.</li> </ul> <p>Astfel, pentru aspectul de mediu Biodiversitate din Tabel 2 Indicatori de monitorizare și control al efectelor asupra mediului în contextual SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050, s-au implementat observațiile făcute.</p> <p>În secțiunea Descriere din cadrul aceluiași tabel s-a exemplificat cum se vor implementa indicatorii de monitorizare.</p>



Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<ul style="list-style-type: none"> <li>• În formularea indicatorilor de monitorizare sunt strecurate mai multe erori, precum: „mortalitatea speciilor” (cu referire probabil la mortalitatea indivizilor), monitorizarea emisiilor de poluanți în aer doar în etapa de construcție, monitorizarea volumului de ape uzate în perioada de proiectare, numărul incidentelor produse ca urmare a condițiilor meteo extreme (fără a preciza ce fel de incident), „Numărul de boli profesionale și boli legate de profesie ce ar putea rezulta din implementarea proiectelor” (cu referire probabil la numărul de îmbolnăviri), „Numărul de proiecte privind modernizarea/ reabilitarea/ re tehnologizarea propuse prin SER 2019-2030 cu perspectiva anului 2050” (indicator care ar trebui să rezulte acum din Strategie și care nu se va modifica în anii următori; probabil ar fi trebuit să se refere la proiecte ce se vor implementa efectiv).</li> </ul>	
12.	Un rezumat fără caracter tehnic al informației furnizate conform prevederilor prezentei anexe.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Rezumatul fără caracter tehnic este extrem de sumar și nu permite conturarea unei imagini unitare cu privire la efectele SER asupra mediului.</li> <li>• Deși în capitolele anterioare sunt prezentate numeroase proiecte ca având efecte negative semnificative asupra mediului, în Rezumatul</li> </ul>	Concluziile Raportului de mediu prezintă atât efecte pozitive, cât și efecte potențial negative, iar din prisma efectelor pozitive se ”propune o schimbare semnificativă a politicii energetice naționale ce creează premisele dezvoltării durabile a acestui sector”.

Nr. crt.	Structură RM conform HG 1076/2004	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<p>fără caracter tehnic nu se menționează aceste efecte.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• În Rezumat se apreciază că „ponderea efectelor pozitive este de mult mai mare din totalul efectelor potențiale identificate.”, deși nici unde în RM nu a fost prezentată o situație a numărului/ponderii efectelor pozitive și a celor negative.</li> <li>• Deși în textul RM au fost identificate numeroase efecte negative semnificative, rezumatul fără caracter tehnic concluzionează că SER “propune o schimbare semnificativă a politicii energetice naționale ce creează premisele dezvoltării durabile a acestui sector”.</li> </ul>	<p>În ceea ce privește identificarea efectelor negativ semnificative acestea au fost reevaluate, având în vedere gradul de detaliere pentru categoriile de investiții/proiecte propuse prin SER 2019-2030, 2050, care este insuficient pentru a putea cuantifica magnitudinea și semnificația impactului.</p>

### Răspuns către Asociația Bankwatch România & Fundația Greenpeace CEE România

Tabel 2 Răspuns la Neconformități & erori & omisiuni pentru Studiu de evaluarea adecvată

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
1.	<p>Informații privind PP: denumirea, descrierea, obiectivele acestuia, informații privind producția care se va realiza, informații</p>	<p>➤ Nu sunt prezentate informații privind materiile prime, substanțele sau preparatele chimice ce vor fi utilizate pentru implementarea tipurilor de acțiuni prioritare (investiții/ proiecte) propuse prin SER 2019-2030, 2050.</p>	<p>Studiul de evaluare adecvată a ținut cont de informațiile prezentate în SER 2019-2030, 2050. La această etapă, în principal pentru obiectivele noi, dar și pentru cele unde se vor face re tehnologizări nu sunt</p>

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
	despre materiile prime, substanțele sau preparatele chimice utilizate		<p>efectuate studii de fezabilitate care să prezinte opțiuni de realizare, implicit prezentarea de materii prime, substanțe sau preparate chimice.</p> <p>Menționăm că s-a menționat despre categoria "materii prime" în contextul exploatării resurselor naturale pentru categoria de investiții "Modernizarea și realizarea capacităților de producere a energiei electrice în termocentrale pe bază de cărbune și gaz natural".</p>
2.	Localizarea geografică și administrativă, cu precizarea coordonatelor Stereo 70.	<p>➤ Nu se înțelege foarte clar dacă există și alte proiecte/ investiții propuse prin SER 2019-2030, 2050 pentru care încă nu se cunoaște o localizare aproximativă și nu au fost luate în considerare în Studiul de evaluare adecvată. Dacă da, ar trebui prezentate și acestea.</p>	Pentru toate proiectele s-a prezentat locația geografică, chiar dacă ea a fost aproximativă.
3.	Modificările fizice ce decurg din PP (din excavare, consolidare, dragare etc.) și care vor avea loc pe durata diferitelor etape de implementare a PP.	<p>➤ Modificările fizice sunt menționate sumar și incomplet și nu sunt prezentate pe durata diferitelor etape de implementare a SER 2019-2030, 2050.</p>	Au fost descrise modificările fizice ce decurg din PP în mod sumar pentru Strategie ce reprezintă un document care stabilește obiectivele și planifică cursul derulării lor.

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
4.	Resursele naturale necesare implementării PP (preluare de apă, resurse regenerabile, resurse neregenerabile etc.).	<p>➤ Resursele naturale necesare sunt enumerate sumar și fără nicio încercare de cuantificare. Este de menționat faptul că autorii consideră că centralele hidroenergetice și proiectele de retehnologizare ale termocentralelor Rovinari și Turceni sunt „proiecte care vor avea ca scop protejarea resurselor naturale, inclusiv resursele din cadrul siturilor Natura 2000”.</p> <p>➤ Această secțiune include formulări incoerente, precum: ”...vor fi prevăzute culoare pentru migrarea faunei acvatice, pentru a preveni astfel fragmentarea habitatelor și refacerea ecosistemelor ”.</p>	<p>Studiul de evaluare adecvată a ținut cont de informațiile prezentate în SER 2019-2030, 2050. La această etapă, în principal pentru obiectivele noi, dar și pentru cele unde se vor face retehnologizări nu sunt efectuate studii de fezabilitate care să prezinte opțiuni de realizare, implicit cuantificarea resurselor naturale, care nu se pot realiza fără prezentarea capacităților tehnologice pentru obiectivele vizate.</p> <p>➤ Formularea proiecte care vor avea ca scop protejarea resurselor naturale, inclusiv resursele din cadrul siturilor Natura 2000 făcând referire la proiectele de retehnologizare ale termocentralelor Rovinari și Turceni este scoasă din context. Formularea este <i>Menționăm faptul că în cadrul SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050 vor exista și proiecte care vor avea ca scop protejarea resurselor naturale, inclusiv resursele din cadrul siturilor Natura 2000, precum și refacerea de ecosisteme care se află în afara acestor situri.</i></p> <p>➤ S-au reformulat secțiunile care nu erau clare.</p>

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
5.	Resursele naturale ce vor fi exploatate din cadrul ariilor naturale protejate de interes comunitar pentru a fi utilizate la implementarea PP.	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Lipsește o analiză care să acopere întreg sectorul energetic, secțiunea rezumându-se la trei paragrafe referitoare la centralele hidroenergetice, cărbunele pentru termocentrale și organizările de șantier și gropile de împrumut aferente obiectivelor de investiție.</li> </ul>	Analiza s-a făcut în corelație cu informațiile prezentate în SER 2019-2030, 2050.
6.	Emisii și deșeurii generate de PP (în apă, în aer, pe suprafața unde sunt depozitate deșeurile) și modalitatea de eliminare a acestora.	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Sunt prezentate informații cu privire la starea actuală a mediului (apă, sol, deșeurii) și mai puțin informații relevante cu privire la tipurile de emisii și deșeurii potențial generate de implementarea tuturor tipurilor de investiții propuse prin SER 2019-2030, 2050.</li> <li>➤ În această secțiune este prezentat un amestec de informații, fiind incluse și aprecieri/informații privind impactul asupra unor factori de mediu.</li> <li>➤ Această secțiune conține foarte puține referiri la siturile Natura 2000.</li> </ul>	În cadrul capitolului II.6 Emisii și deșeurii generate de Strategie și modalitatea de eliminare a acestora sunt prezentate sintetizat informații cu privire la emisii și deșeurii generate. Acestea sunt detaliate în Raportul de mediu.
7.	Cerințele legate de utilizarea terenului, necesare pentru execuția PP (categoria de folosință a terenului, suprafețele de teren ce vor fi ocupate temporar/permanent de către PP, de exemplu,	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Nu este specificată metodologia de calcul a suprafețelor în CLC: ce proiecte/ investiții au fost luate în considerare, există proiecte/ investiții care lipsesc din analiză ca urmare a datelor insuficiente la momentul de față cu privire la localizarea exactă a acestora etc.?</li> <li>➤ În această secțiune sunt de asemenea preluate pasaje din studii/rapoarte elaborate pentru unele dintre proiectele SER și/sau</li> </ul>	Valorile obținute sunt estimate și au rezultat din suprapunerea proiectelor, cele pentru care se cunoaște locația la momentul elaborării documentațiilor, cu suprafețele categoriilor de utilizare a terenurilor.

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
	drumurile de acces, tehnologice, ampriza drumului, șanțuri și pereți de sprijin, efecte de drenaj etc.	<p>actele de reglementare emise pentru acestea, fără o analiză critică a textului (ex. „Din lungimea traseului LEA de 138 km, circa 3,483 km traversează terenuri cu păduri, pe teritoriul cărora, în etapa de construcție și reconstrucție ecologică va fi defrișat un culoar cu lățimea de 54 m, rezultând suprafața de 18,8084 ha de pădure defrișată”).</p> <p>➤ Există afirmații confuze, precum: „Amplasarea drumurilor de acces și a celor tehnologice, șanțuri și pereți de sprijin sau alte elemente constructive conexe obiectivelor aferente categoriilor de investiție propuse de SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050 se propun a se executa, pe cât posibil, în afara zonelor protejate sau dacă proiectul se suprapune în procent de peste 50% în arie protejată acestea se vor amenaja conform zonării interne a respectivei arii naturale protejate, specificată în planul de management.”</p>	<p>Informațiile prezentate în cadrul acestei secțiuni, cu referire la <i>Tabelul 3 Informații corespondente obiectivelor ce aparțin subsectorului transport de energie</i> sunt preluate din acte de reglementare emise pentru respectivele proiecte, respectiv Acorduri de mediu. Studiul nu își propune analiza actelor de reglementare emise pentru proiectele care fac parte din SER 2019-2030, 2050.</p>
8.	<p>Serviciile suplimentare solicitate de implementarea PP (dezafectarea/reamplasarea de conducte, linii de înaltă tensiune etc., mijloacele de construcție necesare),</p>	<p>➤ Conținutul acestor secțiuni nu răspunde tuturor cerințelor exprimate în Ordinul 19/2010 și nu furnizează elemente utile pentru evaluarea impactului asupra siturilor Natura 2000.</p>	<p>Capitolul II.8 Serviciile suplimentare solicitate de implementarea PP(dezafectarea/reamplasarea de conducte, linii de înaltă tensiune etc., mijloacele de construcție necesare), respectiv modalitatea în care accesarea acestor servicii suplimentare poate afecta</p>

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
	<p>respectiv modalitatea în care accesarea acestor servicii</p> <p>suplimentare poate afecta integritatea ariei naturale de interes comunitar.</p>		<p>integritatea ariei naturale de interes comunitar este prezentat în conformitate cu cerințele Ordinului 19/2010, pct. 2.2 Evaluare adecvată, a) - 8). Sunt prezentate sumar serviciile suplimentare, atât cât au putut fi identificate fără a avea la dispoziție studii de fezabilitate sau date cu privire la aceste proiecte.</p>
9.	<p>Durata construcției, funcționării, dezafectării proiectului și eșalonarea perioadei de implementare a PP etc.</p>		<p>Capitolul II.9 Durata construcției, funcționării, -dezafectării proiectului și eșalonarea perioadei de implementare a PP etc. este prezentat în conformitate cu cerințele Ordinului 19/2010, pct. 2.2 Evaluare adecvată, a) - 9), dar și cu informațiile puse la dispoziție de către Beneficiar.</p>
10.	<p>Activități care vor fi generate ca rezultat al implementării PP.</p>		<p>Capitolul II.10 Activități care vor fi generate ca rezultat al implementării PP. este prezentat în conformitate cu cerințele Ordinului 19/2010, pct. 2.2 Evaluare adecvată, a) - 10). Sunt prezentate sub formă tabelară posibilele activități</p>

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
			rezultate care urmare a implementării tipurilor de obiective propuse.
11.	<p>Caracteristicile PP existente, propuse sau aprobate, ce pot genera impact cumulativ cu PP care este în procedură de evaluare și care poate afecta aria naturală protejată de interes comunitar</p>	<p>➤ Ca și în cazul secțiunilor anterioare, modul de abordare al acestei secțiuni este superficial. De altfel, și autorii menționează că „este dificil de realizat o analiză detaliată pentru a cuantifica potențialul impact cumulativ al proiectelor propuse de SER” și că pot furniza doar „exemple de impact cumulativ la nivel general”. Considerăm însă că cel puțin aspectele de impact cumulativ aferente sectorului energetic ar fi putut fi analizate în această secțiune (ex. salbele de amenajări hidroenergetice de pe râurile de munte, zonele de aglomerare a parcurilor eoliene, bazinele miniere etc).</p>	<p>Informațiile prezentate în cadrul acestei secțiuni se rezumă la informațiile prezentate în SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050.</p>
12.	<p>Date privind aria naturală protejată de interes comunitar: suprafața, tipuri de ecosisteme, tipuri de habitate și speciile care pot fi afectate prin implementarea PP etc.</p>	<p>➤ Analiza realizată în această secțiune este incompletă, fiind considerate exclusiv investițiile din două subsectoare ale SER (producerea energiei și transportul energiei). Ca urmare, rezultatele analizei nu sunt reprezentative pentru întreaga Strategie.</p>	<p>Cele două subsectoare ale SER producere și transport de energie sunt detaliate în cadrul <i>Tabelului 5 Obiective identificate și vizate de Strategia Energetică a României 2019-2030, cu perspectiva anului 2050</i>, unde sunt enumerate obiectivele din SER, astfel: 10 obiective încadrate la producere de energie și 8 obiective încadrate la transport de energie.</p>



Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
13.	Date despre prezența, localizarea, populația și ecologia speciilor și/sau habitatelor de interes comunitar prezente pe suprafața și în imediata vecinătate a PP, menționate în formularul standard al ariei naturale protejate de interes comunitar.	<p>➤ Există o neînțelegere cu privire la cerințele de conținut ale acestei secțiuni. Sunt prezentate date privind starea de conservare a speciilor și habitatelor de interes comunitar, conform Formulelor Standard Natura 2000, deși această cerință ar fi trebuit tratată în secțiunea III.8.</p> <p>➤ Autorii invocă lipsa datelor la nivel național, deși aceste informații sunt disponibile atât în cadrul Formulelor standard ale siturilor Natura 2000, cât și în cadrul raportărilor României realizate conform cerințelor Directivelor Habitate și Păsări. Ambele seturi de date pot fi reprezentate spațial.</p> <p>➤ Informațiile privind „stadiul de conservare” furnizate în această secțiune sunt irelevante la nivelul Strategiei pentru că vizează, cel mai</p>	<p>Capitolul III.3 prezintă informații cu privire la prezența, localizare, populația și ecologia speciilor și/sau habitatelor de interes comunitar prezente pe suprafața și în imediata vecinătate a obiectivelor prezentate în SER, menționate în formularul standard al ariei naturale protejate de interes comunitar.</p> <p>Astfel, localizarea s-a făcut ținând cont de suprapunerea sau apropierea de siturile de importanță comunitară a proiectelor; prezența s-a făcut luându-se în calcul suprafețele care se suprapun cu ariile naturale protejate și datele din formularele standard Natura 2000/Planuri de management;</p>

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<p>probabil, doar două subsectoare ale acesteia (producerea și transportul energiei). O listă a siturilor Natura 2000 analizate nu este furnizată în această secțiune.</p> <p>➤ Secțiunea include și o serie de fraze contradictorii, precum: “Date referitoare la prezența, localizarea, populația și ecologia speciilor și/sau habitatelor de interes comunitar prezente pe suprafața și în imediata vecinătate a SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050 nu sunt greu de identificat datorită lipsei unor date la nivel național cu o rezoluție utilă pentru cazul de față, cât și datorită limitelor necunoscute ale amplasamentelor anumitor proiecte”.</p> <p>➤ De asemenea, Figura 39 prezintă date despre „SCI-urile intersectate”, vorbind însă și de „cuibărire și creșterea puilor”, respectiv „schimbarea penelor”.</p>	<p>Menționăm că proiectele specificate în SER 2019-2030, 2050 sunt împărțite în două categorii, astfel: producerea de energie, unde sunt menționate 10 proiecte și transportul de energie, unde sunt menționate 8 proiecte, așa cum reiese din <i>Tabelului 5 Obiective identificate și vizate de Strategia Energetică a României 2019-2030, cu perspectiva anului 2050.</i></p> <p>Fraza se va citi astfel: “<i>Date referitoare la prezența, localizarea, populația și ecologia speciilor și/sau habitatelor de interes comunitar prezente pe suprafața și în imediata vecinătate a SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050 sunt greu de identificat datorită lipsei unor date la nivel național cu o rezoluție utilă pentru cazul de față, cât și datorită limitelor</i></p>

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<p>➤ Nu au fost consultate Planurile de management ale siturilor Natura 2000 analizate, pentru a prezenta date privind prezența, localizarea, populația și ecologia speciilor și/sau habitatelor de interes comunitar prezente pe suprafața și în imediata vecinătate a proiectelor considerate.</p>	<p><i>necunoscute ale amplasamentelor anumitor proiecte”.</i></p> <p>Numele figurii 39 se va citi astfel: <i>”Numărul speciilor de interes comunitar în funcție de tipul populației (conform Formulelor Standard Natura 2000 ale SPA-urilor intersectate de obiectivele SER sau localizate la &gt;1km față de acestea) (P-specia se găsește de-a lungul întregului an în sit, R-specia folosește situl pentru cuibărire și creșterea puilor, C-specia folosește situl pentru migrare sau schimbarea penelor în afara arealului de reproducere, W-specia folosește situl în timpul iernii)”</i></p> <p>Au fost consultate și prezentate informații cuprinse în Planurile de management ale siturilor Natura 2000, așa cum se poate vedea în tabelul de la cap. III. 7.</p>
14.	Descrierea funcțiilor ecologice ale speciilor și habitatelor de interes comunitar afectate (suprafața, locația, speciile caracteristice) și a relației	<p>➤ Secțiunea tratează într-o manieră generală grupe de specii. Textul este irelevant pentru specificul SER și ar putea fi utilizat în cadrul oricărui alt Studiu de evaluare adecvată.</p> <p>➤ Nu sunt prezentate date privind distribuția speciilor și habitatelor Natura 2000 potențial afectate.</p>	Informațiile prezentate la acest capitol sunt valabile și pentru speciile prezentate în siturile Natura 2000 posibil afectate de implementarea proiectelor.

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
	acestora cu ariile naturale protejate de interes comunitar învecinate și distribuția acestora.	➤ Nu au fost consultate Planurile de management ale siturilor Natura 2000, intersectate sau localizate în apropiere.	<p>Analiza a fost prezentată în cadrul subcap. III.2.1.</p> <p>Au fost consultate și prezentate informații cuprinse în Planurile de management ale siturilor Natura 2000, așa cum se poate vedea în tabelul de la cap. III. 7.</p>
15.	Statutul de conservare a speciilor și habitatelor de interes comunitar	➤ Această secțiune lipsește.	Această secțiune a fost tratată detaliat în cadrul cap. III.3 din cadrul Studiului de evaluare adecvată.
16.	Date privind structura și dinamica populațiilor de specii afectate (evoluția numerică a populației în cadrul ariei naturale protejate de interes comunitar, procentul estimativ al populației unei specii afectate de implementarea PP, suprafața habitatului este suficient de mare pentru a asigura menținerea speciei pe termen lung).	<p>➤ Nu sunt furnizate informații pe motivul neexistenței unei baze unitare de pornire la nivel național.</p> <p>➤ Ar fi putut fi realizată însă o analiză a dinamicii habitatelor de interes comunitar și a populațiilor speciilor de interes comunitar pe baza datelor disponibile pe site-ul Agenției Europene de Mediu, furnizate ca urmare a raportării naționale în conformitate cu articolul 17 al Directivei Habitate, respectiv articolul 12 al Directivei Păsări. Ar fi putut fi oferite cel puțin informații cu privire la:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Suprafața habitatelor și tendințele acestora la nivel de bioregiune (cele 73 de habitate identificate în cadrul capitolului III);</li> </ul>	<p>Dat fiind faptul că proiectele pentru care este stabilită locația, la momentul elaborării prezentului studiului de evaluare adecvată, nu intersectează arii naturale protejate, dar și faptului că pentru proiectele care intersectează arii naturale protejate nu este stabilită cu exactitate locația, o analiză raportată la art. 17 din Directiva Habitate și art. 12 din Directiva Păsări este irelevantă la momentul acesta.</p> <p>Cât privește dinamica habitatelor de interes comunitar și a populațiilor speciilor de interes comunitar aceasta nu se poate realiza deoarece nu există date care să</p>

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Efectivele populaționale și suprafețele de habitat favorabil, la nivel de bioregiune, a speciilor potențial afectate și tendințele acestora din punct de vedere al populației și habitatului (cele 128 de specii de interes comunitar identificate în cadrul capitolului III);</li> <li>• Efectivele populaționale la nivel național și tendințele populațiilor speciilor de păsări din România (pentru speciile de păsări de interes comunitar identificate în cadrul capitolului III - listă unică).</li> </ul>	<p>probeze dinamica. Raportarea pentru habitate și specii s-a efectuat de către România la nivelul lunii decembrie 2013, conform Raportului sintetic privind starea de conservare a a speciilor și habitatelor de interes comunitar din România publicat în 2015 de către IBB (Institutul de Biologie București - Academia Română).</p>
17.	<p>Relațiile structurale și funcționale care creează și mențin integritatea ariei naturale protejate de interes comunitar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Nu sunt prezentate informații cu privire la relațiile structurale și funcționale care creează și mențin integritatea siturilor Natura 2000 potențial afectate ca urmare a implementării tipurilor de proiecte propuse prin SER 2019-2030, 2050.</li> <li>➤ Pentru o abordare integrată la nivel național, această secțiune ar fi putut include analize cu privire la coerența rețelei Natura 2000, infrastructura verde și infrastructura albastră.</li> </ul>	<p>Precizăm că respectivul capitol a fost tratat sumar, deoarece informațiile referitoare la categoriile de investiții/proiecte propuse prin SER 2019-2030, 2050 nu au stabilită o locație exactă, astfel neputându-se efectua o analiză concretă privind stabilirea relațiilor structurale și funcționale care creează și mențin integritatea ariei naturale protejate de interes comunitar.</p>

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
18.	Descrierea stării actuale de conservare a ariei naturale protejate de interes comunitar, inclusiv evoluții/schimbări care se pot produce în viitor.	➤ Această secțiune nu descrie starea actuală de conservare a ariilor naturale protejate de interes comunitar.	Pentru descrierea elementelor din această secțiune, pentru a evita repetarea informațiilor, s-a făcut trimitere la <i>Cap. IV. Identificarea și evaluarea impactului</i> .
19.	Alte informații relevante privind conservarea ariei naturale protejate de interes comunitar, inclusiv posibile schimbări în evoluția naturală a ariei naturale protejate de interes comunitar.	➤ Studiul de evaluarea adecvată nu include aceste secțiuni	Nu este cazul pentru Studiul de evaluarea adecvată elaborat pentru SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050.
20.	Alte aspecte relevante pentru aria naturală protejată de interes comunitar.		
21.	Identificarea tuturor tipurilor de impact: direct și indirect; pe termen scurt sau lung; din faza de construcție, de operare și de	➤ Secțiunea IV.1 este intitulată „Formele de impact actuale asociate obiectivelor energetice asupra siturilor Natura 2000”, făcându-se precizarea în primul paragraf că sursa datelor este reprezentată de Formularele standard și Planurile de management ale siturilor.	În subcapitolul IV.1 „Formele de impact actuale asociate obiectivelor energetice asupra siturilor Natura 2000” se prezintă formele de impact actuale, înainte de implementarea sau

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
	dezafectare; rezidual; cumulativ.	<p>➤ Conținutul secțiunii însă nu se referă la formele actuale de impact asociate sectorului energetic, ci la impactul proiectelor propuse în SER.</p> <p>➤ Conținutul Tabelului 8 (pag. 134) reflectă o neînțelegere a termenilor de impact direct/indirect (considerând că impactul direct este în faza de construcție și cel indirect în faza de operare), precum și a termenilor de impact rezidual și impact cumulativ (textul aferent acestor două forme de impact fiind irelevant).</p>	<p>construirea/retehnologizarea categoriilor de investiții/proiecte propuse prin SER 2019-2030,2050.</p> <p>Prin conținutul secțiunii s-a dorit evidențierea formelor de impact actuale asociate obiectivelor energetice, așa cum spune și titlul capitolului. Proiectele propuse prin SER fac parte din sectorul energetic.</p> <p>În <i>tabelul 8 Identificarea tipurilor de impact identificate în SER 2019-2030 cu perspectiva anului 2050</i>, au fost identificate tipuri de impact, în conformitate cu prevederile Ordinului 19/2010. Afirmația „considerând că impactul direct este în faza de construcție și cel indirect în faza de operare” este scoasă din context. Au fost redate exemple de tipuri de impact pentru fiecare fază în parte. Exemplele redate la tipul de impact indirect poate fi asociat unui tip de impact direct pentru faza de execuție.</p> <p>În <i>tabelul 8 Identificarea tipurilor de impact identificate în SER 2019-2030 cu perspectiva anului 2050</i>, au fost</p>

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<p>&gt; Tabelul 8 este incomplet, neincluzând nici măcar toate proiectele enumerate în secțiunile anterioare și fără a explica de ce unele dintre proiecte au fost excluse.</p> <p>&gt; În cadrul secțiunii IV.2 intitulată „Identificarea formele de impact potențial” este prezentat un amalgam de informații, o parte din acestea fiind prezentate și în alte secțiuni ale studiului (inclusiv Tabelul nr. 9, care este identic cu Tabelul nr. 6 din secțiunea III.2). Secțiunea prezintă de asemenea o serie</p>	<p>prezentate categorii de investiții, unde au fost cuprinse obiectivele prezentate în SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050. Sunt exceptate obiectivele prezentate în SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050 pentru care autoritatea competentă pentru protecția mediului a emis deja act de reglementare. S-a considerat că respectivele proiecte au analizat formele de impact în cadrul documentațiilor elaborate pentru obținerea Acordurilor de mediu.</p> <p><i>Tabelul 6 Situri Natura 2000 potențial a fi afectate de realizarea obiectivului "Realizare centrală hidroelectrică Turnu Măgurele - Nicopole 500 MW" prezentat în contextul cerinței de la cap. III.2, iar Tabelul 9 Arii naturale protejate potențial amenințate de implementarea obiectivului Realizare centrală hidroelectrică Turnu Măgurele - Nicopole 500 MW prezentat în contextul cap. IV.2. Precizăm că sunt aceleași informații pentru că este vorba de același proiect și implicit de aceleași arii</i></p>



Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<p>de inexactități și aprecieri eronate sau scoase din context, precum: considerarea lacurilor de acumulare ca având un impact potențial pozitiv (pag. 143) sau că „prin regularizarea debitului unui curs de apă, au fost îmbunătățite condițiile pentru speciile Cottus gobio și Salmo trutta datorită unui debit constant de apă, o turbiditate scăzută și a lipsei substratului de mâl”.</p> <p>&gt; În finalul secțiunii IV.2 sunt prezentate formele de impact potențial, printre acestea numărându-se și unele care nu pot fi identificate în literatura de specialitate, precum: „alterarea componentelor de interes comunitar”. Identificarea formelor de impact și asocierea acestora cu „categoriile de investiții” este realizată într-o manieră inadecvată (ex. se consideră că „pierderea habitatelor” poate să apară doar în domeniul Hidroenergie, nu și al altor subsectoare.). Este de menționat că această secțiune nu tratează toate subsectoarele SER. Este de menționat de asemenea că nu sunt identificate toate formele de impact asupra componentelor de</p>	<p>naturale posibil a fi afectate de către implementarea proiectului.</p> <p>În Tabelul 10 <i>Potențiale forme de impact, pe categorii de investiții și indicatori-cheie</i> au fost luate în considerare categoriile de investiții care nu au Acord de mediu emis.</p> <p>Cele mai multe proiecte promovate prin SER 2019-2030, 2050 sunt încadrate în categoria de investiții din domeniul hidroenergiei. Subsectoarele de energie care vizează energia provenită din surse neregenrabile și transportul de energie nu intersectează arii naturale protejate. Din aceste considerente s-a luat în calcul ca "pierderea de habitate" să apară în subsectorul hidroenergiei.</p>

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		biodiversitate generate de obiectivele/proiectele propuse în SER (ex. reducerea efectivelor populaționale ca urmare a creșterii ratelor de mortalitate).	
22.	Evaluarea semnificației impactului asupra speciilor și habitatelor Natura 2000.  Indicatori-cheie cuantificabili.	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Secțiunea IV.3 prezintă pe scurt metodologia de cuantificare a suprafețelor din rețeaua Natura 2000 intersectate de obiectivele SER, precum și rezultatele aplicării acesteia. Rezultatele sunt irelevante pentru că analiza nu ia în considerare toate subsectoarele SER.</li> <li>➤ Analiza prezentată în secțiunea IV.4 cu privire la semnificația impacturilor prezintă o metodologie neclară (ex. nu este clar care diferența dintre „impact negativ semnificativ” și „impact semnificativ”), ale cărei rezultate nu răspund cerințelor Ordinului nr. 19/2010 (a se vedea indicatorii-cheie cuantificabili din textul Ordinului).</li> <li>➤ Evaluarea semnificației impacturilor nu respectă cerințele Ordinului nr. 19/2010 (conform Ordinului, „Orice pierdere din suprafața ariei naturale protejate sau reducerea efectivelor populației speciei va fi cuantificată și evaluată sub raportul impactului asupra obiectivelor de conservare a ariei naturale protejate și asupra statutului de conservare a habitatelor și speciilor-cheie.”).</li> </ul>	Menționăm că s-au luat în calcul doar proiectele care nu emis Acord de mediu și doar cele care intersectează arii naturale protejate.  S-a reformulat respectivul paragraf.

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
			La momentul elaborării Studiului de evaluare adecvată pentru SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050, nu se poate estima cu precizie care este suprafața din aria protejată care poate fi pierdută, deoarece proiectele care pot intersecta arii naturale protejate nu au localizarea exactă.
23.	Evaluarea impactului cumulativ al PP cu alte PP fără a lua în considerare măsurile de reducere a impactului.	➤ Nu este prezentat impactul cumulativ al tipurilor de investiții/ proiecte propuse prin SER cu alte PP existente, propuse sau aprobate.	Impactul cumulativ poate fi evaluat după stabilirea perioadelor de implementare pentru proiectele propuse în SER 2019-2030, 2050.
24.	Evaluarea impactului rezidual care rămâne după implementarea măsurilor de reducere a impactului pentru PP propus și pentru alte PP.	➤ Această secțiune lipsește.	Impactul rezidual este prezentat în cadrul tabelului 8.
25.	Identificarea și descrierea măsurilor de reducere care vor fi implementate pentru fiecare specie și/sau tip de	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Măsurile propuse nu se adresează tuturor formelor de impact generate de tipurile de investiții/ proiecte propuse prin SER.</li> <li>➤ Sunt prezentate o serie de măsuri generale, precum și măsurile specifice din Raportul de</li> </ul>	Au fost exceptate din analiză proiectele pentru care sunt emise Acorduri de mediu.

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
	<p>habitat afectat de PP și modul în care acestea vor reduce/elimina impactul negativ asupra ariei naturale protejate de interes comunitar.</p>	<p>mediu, care nu sunt relevante pentru Studiul de evaluare adecvată.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ În tabelul măsurilor propuse (care nu este numerotat) apare și forma de impact reprezentată de mortalitatea speciilor, care însă nu a fost analizată în cadrul secțiunii anterioare.</li> <li>➤ Unele dintre măsurile propuse în același tabel se adresează și altor tipuri de proiecte, ce nu fac parte din sectorul energetic (ex. „În proiectarea traseelor și a soluțiilor constructive pentru infrastructura de transport, protecția mediului și managementul riscurilor, respectiv energie și eficiență energetică, ...”, „Pentru proiectele propuse în interiorul sau vecinătatea siturilor Natura 2000, ce au potențial de a limita tranzitul sau migrația speciilor) vor fi identificate soluții tehnice fezabile, bazate pe studii și investigații în teren, și propuse soluții de tip constructiv (scări de pești, subtraversări - culverturi, supratraversări - ecoducte, pasaje etc.) care să asigure cel mai ridicat grad de permeabilitate și evitarea întreruperii conectivității între habitatele speciilor de interes comunitar (urmând principiul general: infrastructura de transport nu trebuie să întrerupă conectivitatea infrastructurii ecologice).” Trebuie precizat că majoritatea măsurilor sunt copiate aproape integral din</li> </ul>	<p>Măsurile generale cât și cele specifice trebuie să fie comune celor două studii.</p> <p>Este descrisă în cuprinsul tabelului, la secțiunea "descriere măsură".</p> <p>„În proiectarea traseelor și a soluțiilor constructive pentru infrastructura de transport, protecția mediului și managementul riscurilor, respectiv energie și eficiență energetică, ...”,- fraza se referă la transportul de energie, subsector din domeniul energiei.</p> <p>S-a reformulat astfel:</p> <p>În ceea ce privește proiectarea traseelor/soluțiilor constructive în cazul sectoarelor de energie se vor avea în vedere prioritizarea opțiunilor privind aplicarea de măsuri: evitarea impacturilor asupra siturilor Natura 2000, reducerea</p>

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<p>Studiul de evaluare adecvată elaborat în anul 2014 pentru Programul Operațional Infrastructura Mare 2014 - 2021, fără a se analiza aplicabilitatea acestora la nivelul SER.</p>	<p>impacturilor, respectiv compensarea impacturilor atunci când primele două opțiuni (evitare și reducere) nu sunt suficiente.</p> <p>„Pentru proiectele propuse în interiorul sau vecinătatea siturilor Natura 2000, ce au potențial de a limita tranzitul sau migrația speciilor) vor fi identificate soluții tehnice fezabile, bazate pe studii și investigații în teren, și propuse soluții de tip constructiv (scări de pești, subtraversări - culverturi, supratraversări - ecodeucte, pasaje etc.) care să asigure cel mai ridicat grad de permeabilitate și evitarea întreruperii conectivității între habitatele speciilor de interes comunitar (urmând principiul general: infrastructura de transport nu trebuie să întrerupă conectivitatea infrastructurii ecologice).” - se aplică categoriilor de investiții din subsectorul hidroenergetic.</p> <p>S-a reformulat</p>

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
			<p>Pentru proiectele propuse în interiorul sau vecinătatea siturilor Natura 2000 care pot afecta integritatea acestora vor fi identificate soluții fezabile, care pot fi verificate și în teren, prin propunerea de scări de pești (în cazul proiectelor din sectorul hidroenergiei), subtraversări (de linii electrice subterane - LES) pentru evitarea fragmentării habitatelor.</p> <p>POIM 2014-2021 este un program care a avut Studiu de evaluare adecvată, fiind un document public, publicat pe site-ul Ministerului Mediului. Interpretarea din secțiunea "Neconformități &amp; erori &amp; omisiuni" este una inadecvată, deoarece măsurile pot fi comune unor categorii de investiții din mai multe programe.</p>
26.	Evidențierea clară a cuantumului financiar necesar prin care măsurile de reducere pot fi asigurate pe termen scurt, mediu și lung.	➤ Lipsesc informații cu privire la cuantumul financiar necesar pentru implementarea măsurilor propuse.	Cuantumul financiar se poate realiza în baza măsurilor compensatorii, conform Ordinului 19/2010. Pentru categoriile de investiții promovate de SER nu s-au elaborat măsuri compensatorii. Acestea se pot elabora în cazul categoriilor de investiții din subsectorul hidroenergetic,

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
			pentru care la momentul elaborării studiilor nu s-au putut stabili măsuri compensatorii.
27.	Prezentarea calendarului implementării și monitorizării măsurilor de reducere a impactului.	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Nu există un calendar privind implementarea și monitorizarea măsurilor propuse.</li> <li>➤ Indicatorii de monitorizare propuși în Tabelul 15 sunt cei prezentați în Raportul de mediu (Tabelul 18), nefiind relevanți dpdv al Studiului de evaluarea adecvată, fiind axați pe obiectivele de mediu relevante identificate în cadrul Raportului de mediu.</li> <li>➤ Nu există indicatori de monitorizare propuși pentru monitorizarea eficienței măsurilor de evitare și reducere a impactului generat de investițiile/ proiectele propuse în SER asupra speciilor și habitatelor Natura 2000.</li> <li>➤ Nu sunt prezentate informații privind persoana juridică sau fizică responsabilă de monitorizarea și implementarea măsurilor de evitare și reducere, conform cerințelor Ordinului 19/2010.</li> <li>➤ Dacă Studiul de evaluarea adecvată nu poate să cuantifice, iar în unele cazuri nici nu discută despre, formele de impact: pierdere de habitate, alterare de habitate, fragmentarea habitatelor, perturbarea activității speciilor, mortalitate, cum vor putea fi acestea monitorizate pe parcursul implementării SER?</li> </ul>	În cadrul Tabelului 15 Indicatori de monitorizare și control al efectelor asupra mediului în contextual SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050 s-au prezentat indicatorii de monitorizare, frecvența, descrierea și persoana juridică responsabilă, inclusiv pentru aspectul de mediu biodiversitate.

Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
28.	Metodele utilizate pentru culegerea informațiilor privind speciile și/sau habitatele de interes comunitar afectate	➤ Textul este copiat aproape integral din Studiul de evaluare adecvată elaborat în anul 2014 pentru Programul Operațional Infrastructura Mare 2014 - 2021 și nu are legătură cu metodele aplicate în Studiul EA pentru SER.	POIM 2014-2021 este un program care a avut Studiu de evaluare adecvată, fiind un document public, publicat pe site-ul Ministerului Mediului. Interpretarea din secțiunea "Neconformități & erori & omisiuni" este una inadecvată, deoarece metodele utilizate pentru culegerea informațiilor pot fi comune unor studii de evaluare adecvată din mai multe programe
29.	Lista organizațiilor/ instituțiilor/ specialiștilor implicați în furnizarea informațiilor privind speciile și habitatele de interes comunitar afectate de implementarea PP, cu detalii despre aceștia (experiență, activitatea în domeniu, CV-urile persoanelor implicate etc.).	➤ Nu există această secțiune.	Se va implementa.
30.	Concluziile EA	➤ Nu sunt specificate proiectele/ investițiile pentru care este posibilă apariția unor impacturi semnificative și nici siturile Natura 2000 potențial afectate (implicit nici specii sau	S-a implementat și reformulat.



Nr. crt.	Structură EA conform Ordinului 19/2010	Neconformități & erori & omisiuni	Răspuns la solicitările de Neconformități & erori & omisiuni
		<p>habitate Natura 2000 afectate de implementarea acestora).</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Nu sunt prezentate efectele SER asupra obiectivelor de conservare ale siturile Natura 2000 potențial afectate.</li> <li>➤ Textul este copiat aproape integral din Studiul de evaluare adecvată elaborat în anul 2014 pentru Programul Operațional Infrastructura Mare 2014 - 2021.</li> <li>➤ Una din contribuțiile originale ale acestei secțiuni este: „Măsura în care rețeaua Natura 2000/ariile naturale protejate vor fi afectate de obiectivele energetice este greu de stabilit cu exactitate, însă, ținându-se seama de faptul că această lucrare vizează obiective componente ale unei lucrări strategice de nivel național, impactul clar al fiecărei activități va fi cuantificat în momentul în care obiectivele vor fi în faza de proiect”.</li> </ul>	

## Răspuns către WWF Programul Dunăre Carpați România

Tabel 3 Răspuns cu privire la Raportul de mediu, Studiu de evaluare adecvată, alte observații

Nr. crt.	Observații conform adresei nr. 329/17.10.2019	Răspuns la observațiile primite prin adresa nr. 329/17.10.2019
1.	<p>Din Raportul de mediu lipsește o analiză privind impactul investițiilor în sectorul producției bioenergiei din surse forestiere, în privința schimbărilor climatice. Din cercetările științifice devine din ce în ce mai clar faptul că recoltarea arborilor în scopuri energetice nu numai că nu este neutră din punct de vedere al emisiilor de carbon, ci poate fi, în ceea ce privește termenele care țin de obiectivele și politicile privind schimbările climatice (până în 2050), o abordare contraproductivă ca mijloc de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră. Motivul pentru care recoltarea biomasei forestiere este contraproductivă, ca mijloc de atenuare a schimbărilor climatice, este parțial din cauza "datoriei de carbon". Acest lucru este amplificat de o serie de alți factori, și anume: 1) Faptul că emisiile de CO<sub>2</sub> și metan pe unitate de energie sunt mai mari la arderea lemnului, decât la arderea combustibililor fosili convenționali, cum ar fi cărbunele și gazele naturale; 2) Faptul că există o eliberare suplimentară de carbon din cioate/trunchiuri, rădăcini, alte reziduuri și sol care nu ar avea loc dacă arborii nu ar fi fost tăiați în scopuri energetice la momentul respectiv; 3) Faptul că arborii ar fi continuat să sechestreze carbonul în</p>	<p>Producția de bioenergie este un sector tratat sumar în cadrul SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050, astfel nefiind cazul de o analiza din punct de vedere al mediului.</p> <p>Se specifică în cadrul documentului strategic, la cap. VI.4.3 Încălzirea cu foc, că va exista un trend descendent al încălzirii cu lemne de foc pentru orizontul de timp 2030.</p>

Nr. crt.	Observații conform adresei nr. 329/17.10.2019	Răspuns la observațiile primite prin adresa nr. 329/17.10.2019
	<p>situația în care nu ar fi fost recoltați - ceva ce nu se întâmplă în situația respectivă sau se întâmplă cu o rată mai mică pentru o perioadă semnificativă; 4) Faptul că pot exista emisii semnificative de mediu din peleți de lemn sau așchii de lemn în timp ce se află în depozit.</p>	
2.	<p>Din Raportul de mediu lipsește analiza impactului Strategiei energetice asupra stării ecologice a corpurilor de apă. Pentru a-și proteja corpurile de apă asemenea celorlalte guverne ale UE, România și-a asumat obligațiile legale prevăzute în Directiva Cadru- Apă (DCA), de a menține corpurile de apă naturale cu o stare ecologică bună și foarte bună și de a obține o stare ecologică bună pentru majoritatea corpurilor de apă până cel târziu în anul 2027. Raportul de mediu trebuie să analizeze modul în care atingerea acestor obiective poate fi afectată de punerea în implementare a Strategiei energetice și măsurile care se impun pentru a evita deteriorarea stării ecologice a corpurilor de apă. Mai mult decât atât, Strategia trebuie să respecte nu doar legislația UE și Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (având valoare de lege pentru statele membre). Astfel, Hotărârea data în cauza C-461/13 vine cu clarificări esențiale în ceea ce privește interpretarea Directivei Cadru Apă. Conform acestei hotărâri, se consideră că deteriorarea chiar și pe un singur</p>	<p>Impactul asupra corpurilor de apă se regăsește în cadrul Raportului de mediu, la cap. IV.1.2 Apă, unde sunt prezentate investițiile din sectoarele de energie cu cel mai mare impact asupra acestora. Facem precizarea că documentul strategic care a fost supus evaluării strategice de mediu este o Strategie, în care elementele de precizie nu pot fi cuantificate în acest moment.</p> <p>Cât privește afirmația dvs. “În opinia noastră, orice plan care implică proiecte care implică regularizarea unor cursuri de apă și reducere debitelor, nu poate fi implementat fără a deteriora cel puțin cu o clasă elemente de calitate precum: elemente biologice, nivelul și debitul apei, conectivitatea cu corpurile de apă subterane, variații în adâncimea și deschiderea râului, structura și substratul patului râului, structura zonei riverane”, aceste aspecte se pot evidenția în cadrul Studiului de evaluare a impactului asupra corpurilor de apă, studiu ce face parte din procedura de evaluare a impactului asupra mediului.</p>

Nr. crt.	Observații conform adresei nr. 329/17.10.2019	Răspuns la observațiile primite prin adresa nr. 329/17.10.2019
	<p>element de calitate reprezintă o încălcare a acestei directive. În opinia noastră, orice plan care implică proiecte care implică regularizarea unor cursuri de apă și reducere debitelor, nu poate fi implementat fără a deteriora cel puțin cu o clasă elemente de calitate precum: elemente biologice, nivelul și debitul apei, conectivitatea cu corpurile de apă subterane, variații în adâncimea și deschiderea râului, structura și substratul patului râului, structura zonei riverane.</p>	
3.	<p>În cadrul Studiului de evaluare adecvată, la tipurile de impact se menționează faptul că funcționarea unor proiecte hidroenergetice va avea doar un impact indirect asupra biodiversității. Considerăm că în faza de execuție, cât și în cea de funcționare, impactul este unu direct (spre exemplu, diminuarea debitului, întreruperea conectivității râului, sau funcționarea turbinelor au un impact negativ direct (nu indirect) asupra biodiversității și ecosistemelor.</p>	<p>Referitor la Studiul de evaluare adecvată, tipul de impact indirect generat de proiectele hidroenergetice - ne menținem afirmația că proiectele din sectorul hidroenergiei, atât în faza de execuție, cât și în faza de funcționare vor exercita un impact indirect asupra biodiversității prin prisma posibilelor efecte aduse parametrilor fizici ai mediului. În lipsa condițiilor de mediu abiotic, mediul biotic (biodiversitatea) va avea de suferit, indirect. Spre exemplu, diminuarea debitului unui râu va duce în timp la alterarea sau pierderea unui habitat riveran. Impactul direct este diminuarea debitului, în urma executării/funcționării obiectivului energetic, urmând ca în timp să fie resimțit un impact și asupra biodiversității.</p>
4.	<p>Referitor la Studiul de evaluare adecvată, în studiu, sunt menționate (ex. pag. 173) măsuri de evitare (Ex. M16 Se</p>	<p>Studiile de mediu, respectiv Studiu de evaluare adecvata si Raport de mediu sunt documentele elaborate pe baza</p>

Nr. crt.	Observații conform adresei nr. 329/17.10.2019	Răspuns la observațiile primite prin adresa nr. 329/17.10.2019
	<p>recomandă evitarea oricăror modificări asupra regimului de curgere al apei, asupra albiei, malurilor sau substratului, care ar putea afecta semnificativ speciile de interes comunitar strict dependente de apă (în special speciile de pești, amfibieni, bivalve etc). În acest sens, se pune problema, ce modificări va suferi actuala variantă a Strategiei pentru a se respecta aceste măsuri, nu ulterior, la nivelul proiectelor specifice, ci la nivel strategic, în prezent, când se elaborează această Strategie. Se pune problema intervenției unor modificări la Strategie, alegerea unor scenarii care să ducă la evitarea impactului negativ. O măsură ce ar trebui luată în considerare în cadrul unui scenariu alternativ este prioritizarea acelor investiții în rețehnologizarea infrastructurilor hidroenergetice existente, în detrimentul unor investiții noi. În acest sens, reiterăm solicitarea noastră ca în document să fie incluse informații privind potențialul energetic aferent rețehnologizării capacităților existente (care prin modul de construire sau operare încalcă dispozițiile legale cu privire la conservarea naturii și starea corpurilor de apă) și valoarea investiției aferente.</p>	<p>documentului strategic elaborat de către Ministerul Energiei. Referitor la solicitarea Dvs., cât timp solicitați modificarea strategiei, apreciem că observația trebuie transmisă cu trimitere la Strategia Energetică și nu cu privire la studiile de mediu.</p>
5.	<p>Conform alin (3), art. 6 Directiva Habitatare, evaluarea adecvată pentru orice plan ar putea afecta în mod semnificativ ariile naturale, <i>per se</i> sau în combinație cu alte</p>	<p>Informația la care se face referire se întâlnește în cadrul Studiului de evaluare adecvată, la cap. III.7 Obiectivele de</p>

Nr. crt.	Observații conform adresei nr. 329/17.10.2019	Răspuns la observațiile primite prin adresa nr. 329/17.10.2019
	planuri sau proiecte, trebuie realizată în funcție de obiectivele de conservare ale ariilor naturale protejate (în forma curentă, Studiul nu listează obiectivele de conservare ale siturilor potențial afectate).	conservare a ariei naturale protejate de interes comunitar, acolo unde au fost stabilite prin planuri de management.  Au fost enumerate planurile de management ale siturilor care intersectează sau ar putea intersecta obiectivele prevăzute în documentul strategic, inclusiv obiectivele de conservare aferente.
6.	La Cap. IV.4 Evaluarea impacturilor (pag. 153) sunt menționate o serie de recomandări extrem de generale, deși strategia are propuneri de proiecte foarte concrete. Deși se menționează faptul că s-a ținut cont și de Planurile de management aferente ariilor naturale protejate intersectate, aceste recomandări atât de generale, demonstrează contrariul. De altfel, chiar Studiul respectiv menționează la pag 156 faptul că "Chiar dacă această analiză nu prezintă un grad de acuratețe mare și impactul efectiv asupra ariilor naturale protejate va fi doar la nivel declarativ și bazat pe o analiză grosieră, acesta va fi reluat în studiile ce vor fi elaborate pentru fiecare obiectiv vizat în parte".	Referitor la cap. IV.4 Evaluarea impactului, recomandările au fost formulate în manieră generală, deoarece pe de o parte documentul strategic reprezintă o Strategie, unde sunt tratate sumar prioritățile, iar pe de altă parte proiectele care intersectează zonele protejate nu au fost stabilite, la momentul realizării studiului de evaluare adecvată, locațiile, pentru a putea elabora o analiză detaliată, și de asemenea cu concluzii specifice. Proiectele care au locația stabilită, reprezintă proiecte la care se propun re tehnologizări, acestea desfășurându-se pe ampriza celor existente în prezent, dar care nu intersectează arii naturale protejate.
7.	Referitor la Studiul de evaluare adecvată, la pag. 169 (Măsuri specifice), la pct. 4 privind biodiversitatea, măsurile de M1 - M13 sunt insuficiente. Ele ar trebui să vizeze, nu doar fragmentarea habitatelor, ci și condițiile	Studiul de evaluare adecvată a fost realizat în conformitate cu informațiile disponibile, la momentul realizării lui, în cadrul documentului Strategic. Măsurile de la punctul 4 pot fi îmbunătățite la faza de elaborare proiect.

Nr. crt.	Observații conform adresei nr. 329/17.10.2019	Răspuns la observațiile primite prin adresa nr. 329/17.10.2019
	necesare pentru supraviețuirea speciilor (ex.: menținerea unui anumit debit în cadrul proiectelor hidroenergetice etc.). De asemenea, ele trebuie corelate cu obiectivele planurilor de management ale ariilor naturale protejate afectate.	
8.	În funcție de concluziile evaluării respective și în conformitate cu dispozițiile alineatului (4), autoritățile naționale competente aprobă planul doar după ce au constatat că nu are efecte negative asupra integrității siturilor Natura 2000. Conform aceluiași alineat, în cazul unui rezultat negativ al evaluării efectelor asupra siturilor (cazul acestei strategii) trebuie propuse și analizate soluții alternative (în forma curentă studiul nu propune soluții alternative la varianta curentă a Strategiei). Acest articol prevede și o excepție- în care, în pofida impactului negativ și în lipsa unor soluții alternative - planul trebuie realizat din motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social și economic, caz în care, statul membru trebuie să ia toate măsurile compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000. Aceste măsuri trebuie propuse și adoptate în cadrul evaluării adecvate a strategiei/planului și nu la un moment ulterior în timp, în cadrul unor viitoare evaluări de mediu, la nivel de proiect. Mai mult decât atât, Statul	Afirmația de la acest punct nu face referire la conținutul Raportului de mediu sau al Studiului de evaluare adecvată.

Nr. crt.	Observații conform adresei nr. 329/17.10.2019	Răspuns la observațiile primite prin adresa nr. 329/17.10.2019
	membru trebuie să informeze Comisia Europeană cu privire la măsurile compensatorii adoptate.	
9.	Conform art. 6 din Directiva Habitate, este necesar ca studiul să prezinte habitatele naturale și speciile prioritare adăpostite de fiecare din siturile potențial afectate de Strategie, iar în acele cazuri când sunt identificate astfel de specii sau habitate prioritare (cu siguranță și în cazul acestei Strategii), singurele considerente care pot fi invocate pentru aprobarea planului sunt cele legate de sănătate sau siguranța publică, de anumite consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu sau, ca urmare a avizului Comisiei, de alte motive cruciale de interes public major. Toate aceste considerente nu au fost luate în considerare în Studiul de evaluare adecvată.	<p>Deoarece în cadrul documentului strategic nu au fost identificate cu precizie proiectele/sectoarele de investiții din punct de vedere al amplasamentului, nu se poate identifica cu exactitate o listă de specii și/sau habitate prioritare. Proiectele pentru care este într-adevăr menționată locația reprezintă proiecte care vor fi supuse unor procese de re tehnologizare, dar care sunt în afara siturilor de importanță comunitară. De asemenea, în această analiză, au fost exceptate proiectele pentru care autoritatea competentă pentru protecția mediului a emis deja act de reglementare.</p> <p>Art. 6 al Directivei Habitate poate fi implementat în cadrul studiilor de evaluare adecvată din cadrul procedurii de evaluare a impactului asupra mediului.</p>
10.	În cap. Concluzii (pag 186) - se menționează faptul că, în cazul obiectivelor pentru care se cunosc amplasamentele exacte, au fost identificate ariile naturale protejate și suprafețele acestora pe care se poate manifesta un potențial impact în faza de execuție, neputându-se estima potențialul impact și în faza de funcționare; având în vedere că detaliile tehnice ale proiectelor energetice mari	<p>Facem precizarea că atât Studiul de evaluarea adecvată, cât și Raportul de mediu, fac referire strict la conținutul documentului strategic, SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050.</p> <p>Impactul în faza de funcționare poate fi generat de o multitudine de factori, printre care și parametrii constructivi ai proiectului. La acest moment, la data elaborării</p>



Nr. crt.	Observații conform adresei nr. 329/17.10.2019	Răspuns la observațiile primite prin adresa nr. 329/17.10.2019
	<p>propuse în Strategie sunt cunoscute, nu este acceptabilă această concluzie. Studiul trebuie să țină cont de toate impacturile, nu doar de cele aferente perioadelor de execuție.</p>	<p>prezentelor studii de mediu, nu au putut fi identificate soluțiile și parametri constructivi pentru a estima un real impact în faza de funcționare. Impactul în faza de execuție poate fi similar unei categorii de proiecte.</p>
11.	<p>Tabelul 8 (pag 135) nu include informații privind evaluarea impactului rezidual și cumulativ pentru anumite tipuri de proiecte precum și cele care vizează transportul de energie și nu include referințe la anumite categorii de investiții (ex. în sectorul nuclear).</p>	<p>Analiza impactului rezidual și cumulativ pentru categoria de investiții din sectorul nuclear nu s-a realizat, deoarece proiectul respectiv are act de reglementare emis de către autoritatea competentă pentru protecția mediului.</p> <p>Impactul cumulativ pentru o serie de proiecte/categorii de investiții nu a fost realizat deoarece nu sunt specificate, în actualul document strategic, perioadele de implementare, astfel fiind imposibil de analizat un impact cumulativ.</p> <p>Impactul rezidual a fost realizat doar în cazul categoriei de investiții din sectorul hidroenergiei, pentru celelalte categorii, nefiind cazul în această etapă, de evaluare strategică de mediu.</p>
12.	<p>La pag. 143 se face referire la impactul potențial datorat construcțiilor hidrotehnice (în special a MHC). Solicităm eliminarea mențiunii respective (în special MHC), deoarece această diferențiere nu este relevantă pentru exemplele prezentate în această secțiune și care vizează, în mod special, proiectele hidroenergetice mari.</p>	<p>În cadrul documentului strategic, respectiv SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050, s-a făcut referire și la MHC -uri. Considerăm oportună afirmația din prisma faptului că respectivul Studiu de evaluarea adecvată s-a realizat în conformitate cu conținutul documentului strategic.</p>

Nr. crt.	Observații conform adresei nr. 329/17.10.2019	Răspuns la observațiile primite prin adresa nr. 329/17.10.2019
13.	La pag. 145 se menționează faptul că : “Obiectivul este asociat și unui impact pozitiv identificat prin controlul inundațiilor și asigurarea unor condiții sigure și constante de navigație pe Dunăre”. Solicităm eliminarea acestei mențiuni, dat fiind faptul că rolul unui astfel de Studiu de evaluare adecvată este acela de a lua în considerare impactul asupra biodiversității și nu impactul din punct de vedere al condițiilor de navigație sau controlul inundațiilor.	Afirmația poate fi considerată oportună din punct de vedere al impactului cumulativ. Afirmația este ruptă din context.
14.	Solicităm completarea studiului de evaluare adecvată (la analiza privind impactul potențial negativ al proiectelor hidroenergetice - pag 144 cu următoarele aspecte: privind adaptarea la schimbările climatice (reducerea rezistenței) și contribuția la emisiile de gaze cu efecte de seră a amenajărilor hidroenergetice: Digurile și barajele reduc potențialul natural de adaptare a ecosistemelor sănătoase de apă dulce prin modificarea morfologiei și a debitelor râurilor, și, prin urmare, subminează reziliența la schimbările climatice. Studiile au arătat că barajele pot fi o sursă de gaze cu efect de seră biogenice (CO2, dar și metan), iar în cazuri individuale pot atinge aceleași rate de emisie ca și termocentralele.	Conform punctului anterior, schimbările climatice nu fac referire la biodiversitate, prin urmare nu este oportun a se detalia un capitol privind impactul proiectelor din hidroenergie asupra schimbărilor climatice.  Din datele disponibile până la acest moment, pentru obiectivele hidroenergetice din România, nu sunt date disponibile referitoare la emisiile de gaze cu efect de seră la baraje. Prin urmare considerăm că acest punct face obiectul unui alt studiu, independent de cel de Evaluare adecvată pentru SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050.
15.	La pag. 146-147 din Studiul de evaluare adecvată nu au fost identificate toate ariile naturale protejate identificate ca fiind potențial afectate - menționăm spre exemplu Parcul	Paginile la care se face referire se referă strict la proiectul <i>Realizare centrală hidroelectrică Turnu Măgurele - Nicopole</i>

Nr. crt.	Observații conform adresei nr. 329/17.10.2019	Răspuns la observațiile primite prin adresa nr. 329/17.10.2019
	Național Defileul Jiului, Parcul Național Călimani, Parcul Natural Defileul Mureșului Superior, etc. Solicităm prezentarea unei liste complete a tuturor ariilor naturale protejate potențial afectate.	500 MW, și nu la alte proiecte, așa cum este titlul tabelului 9.
16.	La pag. 148 referitor la proiectul de la Turnu Măgurele-Nicopole a fost identificat un singur proiect cu impact cumulativ (FAST DANUBE) - în condițiile în care sectorul acesta de Dunăre este afectat potențial de o serie de alte proiecte existente sau viitoare (Centrala de la Cernavodă, planurile pentru protecția împotriva inundațiilor -PMRI uri). Solicităm completarea listei și a analizei cu toate proiectele relevante.	Referitor la proiectul <i>Realizare centrală hidroelectrică Turnu Măgurele - Nicopole 500 MW</i> s-a făcut referire la un singur proiect, deoarece acesta este în derulare. La acest moment nu se poate aprecia dacă proiectul menționat anterior poate avea efecte și asupra Centralei de la Cernavodă, decât după precizarea detaliilor de natură tehnică, perioada de implementare și locația propriu zisă a centralei, inclusiv a regularizărilor din aval și amonte.  Cât privește includerea planurilor pentru protecția împotriva inundațiilor acestea se vor regăsi la secțiunea amintită.
17.	Este necesară completarea Tabelului de la pag. 151 - cu formele de impact distincte pe tipuri de energie așa cum au fost menționate în capitolele anterioare, diferențierea doar pe patru categorii de investiții (nucleară, neregenerabilă, hidroenergie și transport) fiind insuficientă și deci, neconcludentă.	Deoarece Studiul de evaluarea adecvată a fost realizat pentru un document strategic, aceste forme de impact au fost analizate, nu detaliat pe tip de proiect, ci pe categorie de investiție. În cele patru categorii de investiții au fost incluse toate proiectele incluse în SER 2019-2030, cu perspectiva anului 2050.
18.	Măsurile de prevenire, reducere sau compensare a impactului prevăzute la pag. 159-162 sunt și ele foarte generale. Ele sunt prevăzute la comun, fără a se face diferența între tipurile de măsuri. Astfel, solicităm	Se vor implementa observațiile.

Nr. crt.	Observații conform adresei nr. 329/17.10.2019	Răspuns la observațiile primite prin adresa nr. 329/17.10.2019
	refacerea studiului de evaluare adecvată, cu menționarea măsurilor specifice fiecărei categorii - evitare/prevenire, reducere, compensare (în special a celor compensatorii acolo unde se pune problema unui impact negativ semnificativ). De asemenea, pentru evitarea impactului, este importantă propunerea unor soluții alternative, care să ducă la modificarea documentului strategic, conform art. 6 Directiva Habitate.	
19.	La pag. 169 (Măsuri specifice), la pct. 7 privind Peisajul cultural și natural, trebuie avute în vedere convențiile internaționale la care România a aderat (ex.: Convenția europeană adoptată la Florența în 2000, ratificată de România) și obligațiile care rezultă din acestea.	Considerăm că măsurile propuse includ prevederi ale art. 6 din Convenția europeană a peisajului

În cadrul ședinței de dezbatere publică din data de 15.10.2019, s-au înscris la cuvânt 11 persoane din publicul interesat participant în cadrul dezbaterii publice.

1. Călin Vilt - Consiliul Mondial al Energiei
2. Cătălin Dragostin
3. Viorel Lefter
4. Chirică Teodor
5. Codreanu Nicolae
6. Marian Mândru - Greenpeace
7. Marius Nistorescu -
8. Diana Cosmoiu - WWF
9. Alexandru Mustață - Bankwatch - a plecat la ora la care a fost solicitat - 18<sup>30</sup>
10. Anca Budu - POPEPCA offshore petrol și gaze
11. Mihai Bălan - RWEA

1. **Călin Vilt** - se află în calitate de persoană fizică, este consilier la filiala din România a Consiliului Mondial al Energiei, am participat la toate dezbaterile legate de tema energiei cu Consiliul Mondial al Energiei de la Londra.

Conform raportului IEA, România a redus emisiile în ultimii 25 de ani (1989-2015) cu 59,5%. Conform normelor UE avem obligația să afișăm la Starea SEN pe site-ul Transelectrica emisiile de CO<sub>2</sub>. Când se implementează această măsură (cu raportările de consum specific de ..... economic total și pe surse)?

#### **Răspuns:**

Reprezentantul Ministerului Energiei mulțumește pentru intervenție și precizează că, în conformitate cu atribuțiile stabilite în Legea 123/2012, Ministerul Energiei a finalizat în luna septembrie 2018 elaborarea Strategiei Energetice a României pentru perioada 2019-2030, cu perspectiva anului 2050. Strategia prevede realizarea unui program de investiții strategice de interes național în care sunt cuprinse printre altele, Centrala hidroelectrică cu acumulare prin pompaj Tarnita-Lapustesti și Complexul hidrotehnic Turnu Magurele-Nicopole pe fluviul Dunărea. Prin Hotărârea Guvernului României nr.643 din 23.08.2018, s-a stabilit includerea celor două obiective pe lista de proiecte strategice de investiții care urmează a fi pregătite și atribuite în parteneriat public privat de către Comisia Națională de Strategie și Prognoza.

Transelectrica răspunde: nu a identificat la ce tip de informație se referă și nu poate spune dacă este sau nu pe site. S-a făcut un progres important în acești 6 ani, s-a coborât de la 1,64 la 1,23 de la ultima actualizare, mai ales la subiectul emisiilor. Inițial am întrebat de unde au aceste date și ne-au direcționat la Agenția de la Paris care au publicat pe site un raport cu emisiile la nivel mondial unde România are o scădere în ultimii 25 de ani (1989-2015) cu 59,5%, scăderea s-a datorat și scăderii consumului dar și investițiilor care s-au făcut în acești 25 de ani, schimbării mixului energetic în România.

Sunt subiecte care au rămas neabordate în Strategie.

Este benefic să discutăm și despre centrala hidrotehnică de la Turnu Măgurele-Nicopole, este un proiect mai vechi - din anii '80. În Strategia Dunării sunt prevăzute și alte proiecte de Dunăre (Măcin și Ostrov).

**2. Cătălin Dragostin** - director la firma Energoserv ce are ca obiect de activitate ~~se ocupă cu~~ eficiența energetică și regenerabile și reprezentant ESCOROM

Care vor fi emisiile GES al proiectelor strategice BRUA și Conectorul Moldova de la Onești? Vor fi preconizate capacități pe gaze și cum internalizăm factorul de emisie de gaze cu efect de seră la exploatare + transport + distribuție gaz?

Ministerul Mediului susține că Directiva 75 nu se aplică la BRUA și Conectorul Moldova? Deci: nu cumva este ajutor de stat și cum se contabilizează emisiile a 13 turbine de gaz care esapează liber gaze arse în atmosferă? Dacă nu aplicăm Directiva 75, atunci să nu aplicăm nici la Complexul Energetic Oltenia!

**Răspuns:**

MM - întrebarea dvs. nu se referă la Strategie, RM sau EA. Dezbaterea aceasta este în cadrul procedurii de evaluare de mediu pentru Strategie. BRUA este un proiect reglementat din punct de vedere al protecției mediului. Pentru activitatea desfășurată de BRUA, cea de transport nu se aplică prevederile Directivei 75. BRUA nu intra la ajutoare de stat. La autorizare se vor impune condiții referitoare la arderea gazelor.

Pentru reglementarea unui proiect din punct de vedere al protecției mediului se aplică Legea 292/2018 care transpune Directiva EIA.

### 3. Prof. Dr. Viorel Lefter - președintele PATRES

Care va fi ponderea energiei regenerabile în totalul consumului de energie, se va menține ponderea de 27,9% sau se vor respecta prevederile CE (cele 10 recomandări) respectiv o pondere de 34 % în 2030 cu perspectiva creșterii în 2050.

Care este situația actuală privind prosumerii? Au fost luați în considerare în cadrul strategiei electrice și mai ales rațiunea limitării la 750MW?

S-a încercat definirea consumatorului vulnerabil?

#### Răspuns:

Reprezentantul Ministerului Energiei precizează că, fata de totalul capacităților instalate în anul 2018 pentru producția de energie electrică, la nivelul anului 2030 se va înregistra o creștere a capacităților eoliene până la o putere de 4.300 MW și a celor fotovoltaice de până la 3.100 MW. Corespunzător acestor capacități instalate, în anul 2030, energia medie anuală furnizată în sistemul energetic național din surse eoliene va fi de cca. 11 TWh iar cea din surse fotovoltaice de cca. 5 TWh/an.

Acesta mai adaugă că în perioada 2009-2015 s-a înregistrat o creștere a capacităților de energie regenerabilă (4500 MW) având în vedere faptul că în România investitorii în capacități de producție (eoliene, solare) au beneficiat de una dintre cele mai generoase scheme de sprijin din lume. Stim foarte bine că România se bucură de un mix energetic echilibrat și diversificat. Beneficiem de resurse energetice interne importante, precum petrol, gaze naturale și cărbune. Avem potențial semnificativ de hidroenergie și rezerve de uraniu pentru centralele nucleare. Am investit și am sprijinit dezvoltarea surselor regenerabile de energie, cum ar fi eoliană, biomasă, energie solară. Toate aceste resurse ne susțin să fim competitivi la nivel regional. Aproximativ 27% din mixul energetic al României este generat pe bază de cărbune. Aproximativ 17% sunt reprezentate de producția de energie nucleară, aproximativ 20% de surse regenerabile, iar 7% de gaze naturale între 27 și 30% la sută este reprezentat de producția de hidroenergie.

Ministerul Mediului - referitor la prosumeri și la finanțarea panourilor fotovoltaice se ocupă altă instituție publică (AFM).

### 4. Chirică Teodor - Forumul Atomic Român

Vorbeste in numele industriei nucleare din Romania. Apreciem Strategia, am trimis o scrisoare la M Energiei si observatiile noastre au fost inserate în Strategie. In Strategie se prevede extinderea duratei de viață la grupurile de la CNE Cernavodă si se vorbește despre U3 si U4 - 2035.

In lume exista si reactoare modulare, acestea nu sunt luate in considerare in Strategie, nici reactorul Alfred de la Pitesti.

In Raportul de mediu, la pag.9, Cap.3 sa se scoata necolerarea cu SER privind capacitatile.

In EA, la 11.6 - durata de viata „pana la 60 e ani” sa se corecteze.

Mai sunt observații legate de aspecte nucleare, minime punctuale care vor fi transmise și în scris, ex la pag. 151, ob.1 - ultima subcoloana, sa se elimine „posibil” sau sa se precizeze factorul de ingrijorare.

#### **Răspuns:**

Ministerul Mediului - Ministerul Energiei și KVB vor răspunde la această solicitare.

5. **Codreanu Nicolae** - director tehnic la Complexul Energetic Hunedoara

La emisiile de GES suntem pe locurile fruntașe, avem 5,9 t echivalent CO2/capita in fața noastră fiind doar Suedia si Malta. Germania are aprox.11t echiv.CO2/capita.

Termocentralele pe carbune emit 20t echiv.CO2 in Romania, fata de Germania unde se emit 200t echiv.CO2. Nu trebuie sa ne ingrijoram. Nu avem o foaie de parcurs pentru centralele pe carbune, 2042 ar fi un termen, cu realizare in 2040.

La 21 dec 2018 Germania si-a inchis ultimele 2 mine dar centralele pe carbune functioneaza pe import.

Trebuie să se ia în considerare si exploatarea cărbunelui cu un conținut de 0,3% sulf.

Centralele pe cărbune trebuie dezvoltate, trebuie securizată flota centralelor de cărbune pentru ca nu vom avea energie electrica daca nu e soare si nu bate vantul. La următoarea actualizare să se țină seama de acest lucru.

Propune sa se faca o etapizare pana in 2040, pentru centralele pe carbune, in urmatoarea modificare a Strategiei.

#### **Răspuns:**

Ministerul Mediului mulțumește pentru intervenție.



Ministerul Energiei - multumeste atât pentru intervenție cât și pentru contribuția din cadrul colectivului care a elaborat Strategia și contează pe aportul lui ca utilizator de huila.

6. **Marian Mândru - Greenpeace**

1. De ce în colectivul de elaborare al Strategiei nu au fost cooptate și ONG-urile din domeniul energiilor regenerabile?
2. De ce în colectivul de elaborare al Strategiei nu au fost cooptate și ONG-urile de mediu?
3. Cum se încadrează Strategia în contextul global/european? Cum răspunde măsurilor din domeniul schimbărilor climatice? Noul grup de la Rovinari este considerat o investiție strategică. Cum se încadrează acest nou grup de la Rovinari în contextul european/global al schimbărilor climatice.
4. Cum vedeți legătura între PNIESC și Strategie? Recomandările CE sunt cunoscute. Există o modelare în Strategie din care să rezulte încadrarea în PNIESC? PNIESC are niște targeturi precise. Putem să ne încadrăm în acele targeturi?
5. Au fost evaluate proiectele strategice din punct de vedere financiar? Care este valoarea lor și din ce surse se vor realiza?
6. De ce nu este evaluat impactul cumulat al proiectelor în evaluare de mediu?

**Răspuns:**

Reprezentantul Ministerului Energiei subliniază faptul că instituția a fost deschisă tuturor celor interesați pe parcursul realizării Strategiei și că toate entitățile care și-au manifestat interesul au fost consultate. De asemenea, Strategia a fost postată pe website-ul Ministerului Energiei și a fost accesibilă tuturor.

În legătură cu valoarea obiectivelor strategice de interes național, reprezentantul Ministerului Energiei precizează că: valoarea investiției în CHE Tarnița-Lăpuștești este de un miliard de euro, cea a Grupului de 600 MW de la Rovinari este de 847 milioane de euro, valoarea investiției în reactoarele 3 și 4 de la Cernavodă este de 4 miliarde de euro, iar pentru investiția CHE Turnu Măgurele-Nicopole, studiul de fezabilitate realizat în 1998 arată că investiția energetică pentru partea română se ridică la valoarea de 1.248 mil. euro. Bulgaria și-a exprimat dorința de a participa la procedura SEA pentru acest proiect și se vor pune bazele unui acord privind realizarea acestei amenajări hidroenergetice cu folosințe complexe.

PNIESC are 5 dimensiuni, una este de securitate energetica, va tine cont de recomandarile UE venite recent, procentul de energie regenerabila va ajunge la 31-32%.

Marian Mândru - producătorii de regenerabile trebuiau incluși în colectivul care a elaborat Strategia și nu în perioada de consultări. Cum se justifica Rovinari în contextul pachetului „clime- energy” ?

Marian Mândru - precizeaza ca doreste ca ONG-urile sa fie incluse în Grupul de lucru, nu doar la consultari, iar pe site-ul Ministerului Energiei se gaseste foarte greu această strategie.

Reprezentantul Ministerului Energiei specifică faptul că și-ar fi dorit să beneficieze de expertiza unor ONG-uri care activează, așa cum este Greenpeace, în probleme de mediu. Strategia a fost în proces de consultare publică așa cum este stabilit legal.

Marian Mândru: Cât timp va funcționa Termocentrala de la Rovinari?

Ministerul Mediului - PNIESC va ține cont de recomandările CE, va face obiectul unei proceduri de evaluare de mediu și va ține cont de Strategia.

Marian Mândru - Când va ieși PNIESC? Se știe că va trebui trimis la CE până la sfârșitul anului.

Ministerul Mediului - PNIESC a fost notificat în procedura SEA, este la început. Procedura SEA, cu siguranță, nu se va finaliza până la sfârșitul anului. Va fi trimis la CE după finalizarea procedurii SEA și emiterea actului de reglementare.

Reprezentantul Ministerului Energiei precizează că observațiile primite în scris din partea Greenpeace vizează aspecte din Raportul de Mediu și Studiul de Evaluare Adecvată. Observațiile au fost primite și vor fi analizate în colaborare cu autoritățile și consultantul de mediu, și se va răspunde în scris.

KVB - referitor la impactul cumulat - în RM și EA nu s-a putut realiza un impact cumulat deoarece nivelul de detalii era limitat, la nivel de proiect se va evalua mai bine. Va formula raspuns în scris la observațiile Greenpeace.

Complexul Energetic Hunedoara - face unele precizări legate de procentul de energie regenerabilă.

## 7. Marius Nistorescu

1. În studiul EA se regăsesc paragrafe copiate din alte studii EA, de exemplu din studiul EA, au luat concluzii ad-literam din POIM 2014-2021. Sa se mentioneze sursa.
2. În EA s-a evidențiat un impact semnificativ negativ asupra siturilor Natura 2000. In acest caz de ce nu s-a trecut la etapa solutiilor alternative, apoi compensatorii.
3. Care sunt speciile de interes comunitar afectate de implementarea proiectelor strategice prevăzute în Strategie.
4. Care sunt corpurile de apă afectate de implementarea proiectelor strategice. Cum este afectată starea corpurilor de apă, care sunt cele care nu vor atinge starea de buna conservare si care sunt cele deteriorate din punct de vedere al starii.
5. Nu sunt prezentate alternative în Strategie, nici in Raportul de mediu. Nu sunt alte opțiuni alternative între alternativa zero și cea din Strategie.

### Răspuns:

Minsiterul Mediului - măsurile compensatorii nu se iau in calcul la faza de planificare datorită nivelului de detaliu mai mic de informatii. La faza de proiect unde informațiile sunt mult mai multe și mai in detaliu, se poate evalua mai bine impactul asupra sitului posibil afectat.

Marius Nistorescu - dacă nu se trece la etapa măsurilor compensatorii, trebuie prevăzute alternative.

Ministerului Mediului - de aceea ne aflăm în dezbateri publice a RM si EA, pentru ca aceste documente să se poată îmbunătăți.

KVB - Studiul EA elaborat pentru POIM este un document public și a constituit o sursă de inspirație pentru ca are un sector energetic. Veti primi un raspuns in scris.

Marius Nistorescu - RM și EA supuse astăzi dezbaterii publice trebuiesc mult îmbunătățite.

## 8. Diana Cosmoiu - WWF

WWF a transmis un punct de vedere în februarie 2019 referitor la RM și EA; în continuare își mențin aceeași poziție.

Impactul cumulat nu este evaluat.

Elaboratorul RM și EA are obligația de analiza și evalua și interacțiunile dintre factorii de mediu, efectele sinergice nu sunt prezentate.

Dorește o îmbunătățire a RM și SEA.

Strategia trebuie să se aprobe numai după ce se va asigura integritatea siturilor de interes comunitar, conform art. 6 din Directiva Habitate.

Lista cu speciile periclitate nu este specificată, pentru proiectele pentru care a rezultat un impact semnificativ pozitiv.

În SEA nu este evaluat impactul potențial în faza de funcționare ci numai cel din perioada de construire.

KVB a specificat mai devreme ca nu s-a putut stabili impactul datorită lipsei de informații/nivelul de detalii de la nivel de planificare. Ceea ce nu este adevărat: de ex. pentru CH Răstolița se cunosc detaliile de proiectare și se putea evalua impactul asupra siturilor Natura 2000.

La pag 176, măsura 16 - Ce modificări va suferii Strategia vis-a-vis de impunerea unei astfel de măsuri?

Proiectul FAST DANUBE poate fi luat în calcul în analiza alternativelor.

### **Răspuns:**

Ministerului Mediului - apreciază interesul acordat acestei procedurii SEA încă de la început. S-au primit și în scris și se va răspunde și în scris. Aspectele semnalate vor fi luate în considerare și pot duce la modificarea RM și EA. Documentele vor fi conforme cu legislația privind protecția mediului și apoi se va emite avizul de mediu.

9. **Alexandru Mustață** - Bankwatch - a plecat la ora la care a fost solicitat - 18,30

10. **Anca Budu** - PROPEPCA Asociația offshore petrol și gaze

Apreciază dechiderea către investițiile din domeniul energetic

Trebuie găsite mecanisme clare și aplicabile pentru accesarea terenurilor petroliere, declasificarea datelor și informațiilor petroliere, un cadru fiscal și de reglementare stabil și predictibil pentru piața de petrol și gaze, să fie menționate câteva mecanisme de piață, posibilitatea participării la piață.

**Răspuns:**

Reprezentantul Ministerului Energiei precizează faptul că eforturile investitoriale în sectorul petrolier sunt îndreptate către cercetarea geologică și geofizică, pentru descoperirea de noi rezerve de titei și gaze naturale, menținerea capacității de transport și creșterea siguranței în exploatarea conductelor de transport, dezvoltarea sistemelor naționale de transport titei și gaze naturale. Am avut ocazia să discutăm pe perioada elaborării primului proiect al Strategiei. S-au primit observațiile în scris, vor fi analizate și vor fi preluate în documente.

11. **Mihai Bălan** - RWEA

Asociația Română pentru Energia Eoliană (RWEA) nu a fost inclusă în colectivul care a elaborat primul draft al Strategiei, dar au trimis un document de poziție cu observații și comentarii în cadrul procedurii SEA. Strategia prevede menținerea rolului României ca factor de stabilitate în UE, de exportator de energie și în același timp protejarea consumatorului vulnerabil. În condițiile reale, România este importator de energie.

1. Ce se va întâmpla când reactorul 1 va fi oprit pentru renovare în 2028? De unde vom acoperi necesarul de 700 MWatt?
2. Includerea în strategie a unei modelări care să ia în calcul cele patru obiective strategice de investiții, în condițiile în care România este cuplată cu piețele din jur care realizează energie cu tehnologii vechi. Vom putea să producem energie cu 130 euro/MW/oră?

**Răspuns:**

Reprezentantul Ministerului Energiei răspunde că Strategia se bazează pe un scenariu optim (din cele 8 scenarii rezultate din modelările cantitative și calitative). Pe perioada procesului de returare a reactorului nr. 1 de la Cernavodă, conform scenariului amintit, producătorii de energie pe cărbune, hidroenergie și energie regenerabilă vor suplimenta producția, asigurând funcționarea în siguranță a SEN.

Nu oprirea reactorului 1 este marea problemă a sistemului energetic românesc, ci discrepanța dintre puterea instalată și menționată oficial de 24000 de MW și puterea instalată reală din sistem. Capacități de producție de 8000 MW nu se pot utiliza din cauze de ordin tehnic, din cauza respectării condiționalităților de mediu, din cauze comerciale, ș.a.m.d.

Tocmai pentru că urmează retragerea unor capacități de producție, viziunea Strategiei energetice, de creștere a sistemului energetic în condiții de sustenabilitate, înseamnă noi investiții în capacități de producție, dar și modernizarea capacităților existente.

Ministerul Mediului - Observațiile RWEA au fost primite și se va răspunde în scris. Aceste observații și comentarii pot conduce la modificarea documentelor supuse acestei dezbateri publice. Documentele finale le vom avea după ce se fac modificări.